

ENTREPRENÖRSKAP

*En praktisk
handbok*

”Entreprenörskap handlar om att utveckla nya idéer och att omsätta dessa idéer till något värdeskapande. Värdet kan skapas i företag, i offentlig verksamhet och i föreningslivet.”

REGERINGEN "STRATEGI FÖR ENTREPRENÖRSKAP INOM UTBILDNINGSSOMRÅDET"

”Men entreprenörskap i skolan är lika mycket ett pedagogiskt förhållningssätt i klassrummet som det är kunskap om egenföretagande. Det handlar om att bevara och utveckla elevers inneboende nyfikenhet, initiativförmåga och självförtroende redan från tidiga år.”

SKOLVERKET

”Entreprenörskap i skolan handlar alltså lika mycket om att främja elevernas självförtroende, nyfikenhet, samarbetsförmåga och vilja att ta eget ansvar som att ge kunskaper kring projektledning, företagsekonomi, affärsplanering och marknadsföring.”

FORSKNING.SE

Vad handlar Entreprenörskap om?

ENTREPRENÖRSKAP ÄR ETT POPULÄRT BEGREPP i många sammanhang. Cita-ten här bredvid ger några exempel på hur ordet kan förklaras. Gemensamt för de flesta är att entreprenörskap handlar om att vara *kreativ, aktiv* och att *förverkliga något*. Att vara entreprenör, eller att ha ett entreprenöriellt synsätt handlar alltså inte bara om att starta företag och tjäna pengar – det är ett förhållningssätt som utgår från att vi människor mår bra av att vara kreativa och skapa något värdefullt för oss och vår omgivning.

I det här materialet utgår vi från dig, från din drivkraft och ditt engagemang. Engagemang kan utvecklas åt olika håll; vissa vill bli företagare, andra brinner för en förening, en organisation eller enskild fråga. Och en del har inte tänkt så mycket på det där med engagemang, det brukar ju ordna sig ändå. Syftet med texterna i det här materialet är att få dig att göra saker som utvecklar dig själv, tillsammans med andra.

I SVERIGE FINNS en rad kända entreprenörer och det kan vara lockande att läsa om deras banbrytande idéer som lett fram till framgångsrika företag. Många har kämpat för sina idéer och lyckats förverkliga dem, till exempel Daniel Ek och Martin Lorentzon bakom musiktjänsten Spotify, Niklas Zennström bakom SKYPE, spelutvecklaren Markus Persson bakom Minecraft. Andra exempel är Niklas och Lina Aronsson bakom Linas Matkasse, Filippa Knutsson bakom Filippa K samt en av världens rikaste personer Ingvar Kamprad grundaren till IKEA.

Men utöver dessa kändisar finns tusentals entreprenörer som låtit sitt engagemang och personliga intresse vara drivkraften i sitt arbete. De har fantastiska liv utan att vara framgångsrika företagare med miljontals kronor på banken.

Det här materialet är producerat av Arena Skolinformation, en del av Arenagruppen, i nära samarbete med ett antal fackförbund.

På www.arbetslivskoll.se går det att hitta mer information. Där kan du också läsa mer om Arenagruppen och de fackförbund som finansierar denna skrift.

arenaskolinformation

Text: Anna-Karin Linder, Ludvig Myrenberg

Projektledare: Johanna Lindell

Grafisk form, illustrationer: Anna Harvard

Tryck: Ätta.45 Tryckeri AB

ISBN: 978-91-980250-0-2

Ett förhållningssätt

Entreprenörskap är så mycket mer än att bli framgångsrik i affärer, det handlar om en inställning och ett förhållningssätt till sig själv och sin omgivning. Ett förhållningssätt som gäller oavsett om du är egenföretagare eller anställd.

Några exempel på egenskaper som ryms inom förhållningssättet:

Söka lösningar istället för problem. Ofta finns de enkla lösningarna inom nära räckhåll även när problemen hopar sig. Men de kan vara svåra att se.

Kreativitet. Att våga tänka annorlunda och spurras av att hitta nya lösningar på enkla eller svåra problem.

Handlingskraft. Att ha tillräckligt med vilja och självförtroende för att agera utifrån sin övertygelse. Inte låta sig nedslås av kritik eller rädslan att misslyckas.

Samarbetsförmåga och förmågan att kommunicera med andra. Insikten att ensam inte är stark behövs för att kunna arbeta med andra och skapa ett stort nätverk. Tillsammans i en väl fungerande grupp kan resultatet av gruppens arbete bli mer än summan av dess deltagare.

Tydlighet, nyfikenhet och ett öppet sinne. Det är lätt att samarbeta med någon som är öppen och tydlig i sitt sätt att vara. Det är många som uppskattar den som vågar be om hjälp och hjälpa andra.

Börja med dig själv

Vad innebär det att vara en företagsam person? Kanske kan det sammanfattas som förmågan att se och ta till vara möjligheter. Att hitta vägar att förverkliga saker som ligger i linje med den egna övertygelsen.

För att se och hitta nya möjligheter krävs ett visst mått av självförtroende och en god självbild. Då är det lättare att låta den egna övertygelsen väga tyngre än andras förväntningar eller åsikter. Men hur bygger man sitt självförtroende och en stabil grund för egna ställningstaganden? En bra utgångspunkt är att börja med sina egna erfarenheter, kunskaper och värderingar.

Att börja med sig själv snarare än att snekla på andras framgångar är kanske inte så lätt som det låter, men definitivt en väg värd att pröva. Vad kan du? Hur ser det ut omkring dig? Vad kan du göra med de kunskaper och erfarenheter som just du har? Vad behöver du ta reda på för att komma dit du vill?

En företagsam person ...

... är kreativ. Ser saker ur olika synvinklar, hittar nya lösningar på problem.

... är engagerad. Drivs av något som är betydelsefullt, uppfylls av att göra något viktigt.

... är företagsam. Organiserar sig så att idéer och tankar förverkligas.

... är handlingskraftig. Tar tag i saker vid rätt tidpunkt, tror att det är bättre att göra något än att vänta, gör något som driver arbetet framåt.

... är förändringsvillig. Ser problem och söker vägar till förändring, inser att förändringar kan leda till något positivt.

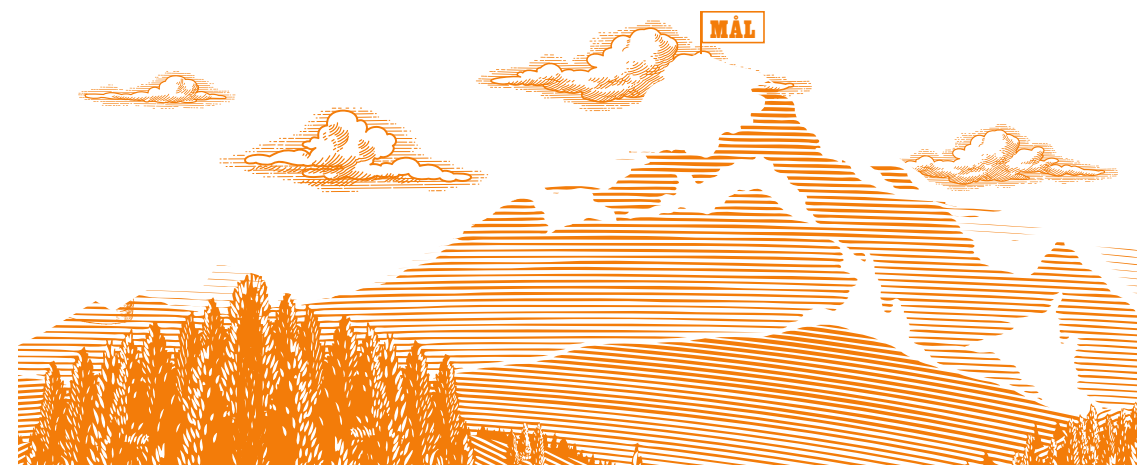
... är envis. Ger inte upp när motgångarna kommer, kämpar på trots att det är jobbigt.

... kommunicerar. Uttrycker sig på ett sätt som bidrar till ett bra arbetsklimat.

... nätverkar. Lyssnar på andra och samarbetar på ett sätt som bidrar till att utveckla idéer och skapa nya sammanhang tillsammans med andra.

... har självinsikt. Känner sina fel och brister, men har samtidigt koll på styrkorna.

... är modig. Vågar göra saker som ingen förväntar sig.

SKRÄPET BYGGDE FÖRETAGET

NÄR BJÖRN SÖDERBERG var 19 år åkte han till Nepal och blev entreprenör av en tillfällighet. Det var någonting med fattigdomen, smutsen och de positiva människorna i huvudstaden som fick honom att gå från ord till handling. Allt skräp och alla sopor som låg slängda överallt i stadens fattigaste delar gjorde att han började fundera. Vad kunde han bidra med? Vilka erfarenheter hade han hemifrån? Skulle det inte gå att göra något för att förbättra situationen för de fattiga i stadsdelen? Hur kan man förvandla skräp till en resurs?

Papper går att återvinna. Kanske går det att samla in, återvinna och göra något nytt av allt pappersskräp. Det skulle kanske gå att göra vykort av papper, med julhälsning, samtidigt som man visar att man

bidrar till välgörenhet. En företagsidé var född.

BJÖRN PRESENTERADE IDÉN för några företag i Sverige som genast nappade på den. Tillsammans med några av de människor han träffat i Kathmandu började han nu att samla ihop papper, hitta lösningar på hur pappret kunde återanvändas och tryckas. Efter bara några månader hade de första korten skickats till Sverige. Genast fick de mer beställningar än vad de kunde hantera. Verksamheten utvecklades snabbt.

Idag driver han *Fair Enterprise Network* och har bidragit till att förbättra både miljön och situationen för ett stort antal fattiga människor i stadens slumområde.*

”Vi hade inga pengar, bara en idé och en vision att vi kunde göra något för att förändra den fruktansvärda nedskräpningen. Vi sålde 3 000 julkort gjorda av återvunnet papper till ett svenskt företag innan vi ens visste hur vi skulle tillverka det. När företaget hade beställt julkorten lärde vi oss hur man gjorde och levererade i tid.”

Björn Söderberg vill hjälpa fattiga.

Vi vill att du ska tro på dig själv!

Författaren Aksel Sandemose skrev om den avundsjuka stämning som fanns i byn där han växte upp. Den förtryckande attityden sammanfattade han i den så kallade *Jantelagen*. Här är en omvänd version. Det är en god vägledning för den som vill utveckla sin person, sitt engagemang och sin kreativitet.

Anti Jantelag

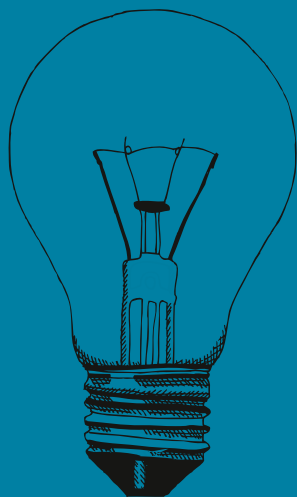
- Du ska tro att du är något.
- Du ska tro att du är lika god som alla andra och alla andra lika goda som du.
- Du ska tro att du är lika klok som andra, ibland klokare.
- Du ska veta att du är lika bra som andra. Om du vet att du gör ditt bästa kan du uppskatta dem som är bättre.
- Ibland vet du mer än andra.
- Du är inte förmer än andra, men du är enastående precis som alla andra.
- Du duger till mycket.
- Skrattna åt dig själv och din värld, det gör dig fri.
- Du ska tro att många bryr sig om dig.
- Du ska tro att du kan lära andra en hel del, och lära dig av dem.

Vi vill att du ska vara aktiv!

I det här materialet är din och gruppens aktivitet i centrum. Vi vill att du ska vara aktiv, det är det bästa sättet att bli mer entreprenöriell. Texterna är uppdelade i tre delar. Den första delens texter och aktiviteter handlar om hur du kan utveckla dina idéer och ditt engagemang. I den andra delen ligger fokus på samarbete i grupp. För att lyckas i ett projekt krävs ett en god förmåga att arbeta tillsammans med andra. Den avslutande delen ger dig några praktiska redskap och tips på det du behöver för att kunna förverkliga dina idéer och projekt.

Vi vill med denna skrift bidra till att öka tilliten till dig själv, ge dig verktyg att tänka i nya banor, så att du känner en större trygghet i att skapa och våga göra det som just du brinner för.

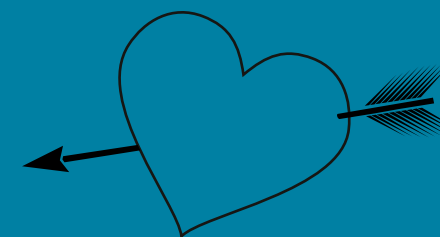
1.

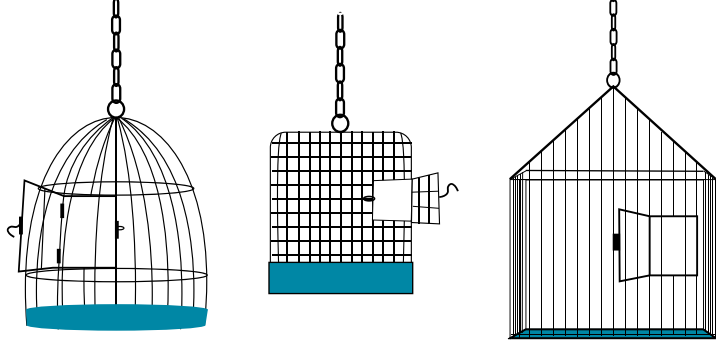

Dina idéer och ditt engagemang

ALLT ENTREPRENÖRSKAP börjar med en idé som du brinner för. Det behöver inte alltid vara en affärsidé, det kan lika gärna vara något som du vill ändra på i skolan, eller något du vill kunna göra på fritiden där du bor. Men hur känner du igen en bra idé? Hur ska du kunna få din idé till att faktiskt bli ett genomtänkt förslag? Var ska du börja? Och hur presenterar du idén sen, när det blivit dags att genomföra den? Vad är viktigt att tänka på?

DEN FÖRSTA DELEN innehåller övningar som handlar om kreativitet och idéer – hur du kan komma igång med idéarbetet och hur du sen kan gå vidare och förädla din idé. Det finns förslag på hur du ska jobba med idéer i grupp, och hur du kan jobba ensam. Den här delen handlar också om hur viktigt det är att ta sina idéer och sitt engagemang på allvar. Att våga utmana sig själv och andra, att omarbета, renodla och presentera sina idéer. Förhoppningen är att du, ensam och i grupp, ska få verktyg som kan användas för att starta ett projekt.

KREATIVITET – SLÄPP DINA TANKAR FRIA!

Att vara kreativ innebär att utgå från sig själv, sina egna tankar, kunskaper och erfarenheter. Den kreativa processen handlar om att använda dessa för att hitta nya lösningar på gamla problem. Att lära sig använda sin kreativitet är en god investering för framtiden. Kunskap, erfarenhet och en god vilja är bra, men den som tillför kreativitet hittar ofta en väg.

Man kan träna upp sin kreativitet, det handlar om att utmana gamla tankar och söka vägar för nya tankebanor. Ofta kan det vara bra att satsa på kvantitet, det vill säga att släppa loss tanken och få igång flödet av idéer.

Här följer några övningar som du kan testa själv och tillsammans med andra. Det kan ta emot att behöva jobba med sin kreativitet. Det besvärliga är att ta sig förbi sina mentala spärrar. Spärrarna skapar du själv varje gång du intalar dig själv att du inte duger, att det du kommer med är värdelöst eller att ingen tycker att dina förslag är tillräckligt bra. Det är spärrar som hindrar dig när du ska vara kreativ. Att träna sin kreativitet är att träna på att släppa sina spärrar. I det arbetet finns inget rätt eller fel.

"Jag har inte misslyckats, jag har precis hittat 1000 idéer som inte fungerar."

THOMAS EDISON, UPPFINNARE SOM
BLAND ANNAT UPPFANN GLÖDLAMPAN.

CIRKLARNA

Den här övningen görs bäst i en liten grupp på cirka 4–6 personer.

1. Rita upp 30 cirklar på ett blankt papper (eller använd underlaget från lärarhandledningen.)

2. Utgå från cirklarna och rita så många olika saker du kan på 3 minuter. Släpp loss din kreativitet och låt idéerna flöda fritt. Tänk inte så mycket, rita det som dyker upp i huvudet. *Målet är att göra så många bilder som möjligt!* Släpp spärrarna. Klara, färdiga, gå.

3. Titta på bilderna och diskutera i gruppen. Vad har ni hittat för olika motiv och lösningar? Hur tänkte du när du började? Var det något som hindrade dig när du ritade?

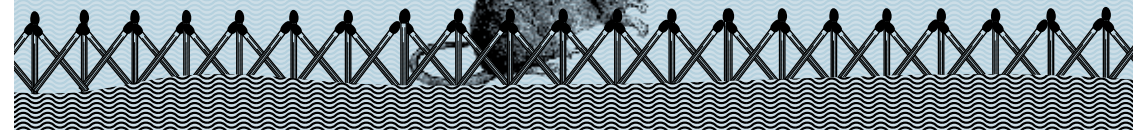
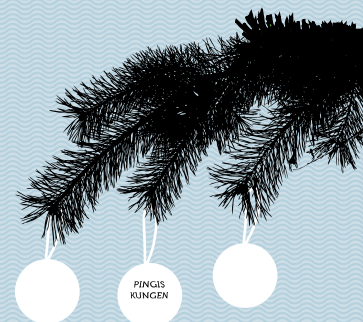

TÄNK UTANFÖR LÅDAN

Ett sätt att träna sin kreativitet är träna sig på att tänka i nya, annorlunda banor. Att tänka utanför de givna ramarna, utanför det som man förväntar sig.

Skriv ner minst tio nya användningsområden för de här sakerna.

SUGRÖR
PINGISBOLL
TÄNDSTICKOR
MJÖLKPÅKET

KREATIV PROMENAD

Ta en kort promenad på omkring 20 minuter i din omgivning. Under din promenad ska du välja ut några vardagssaker och hitta nya kreativa lösningar på hur de kan användas på andra sätt.

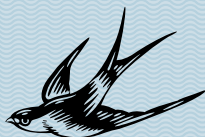
1. Välj ut en lagom lång promenad runt skolan eller där du befinner dig. Ta med penna och papper.
2. Sök efter vardagliga saker längs din väg. Stanna till och fundera ut nya användningsområden eller nya lösningar på de saker du hittar.
3. Skriv ner vad det är för sak du valt. Fyll sedan på med kreativa idéer och förslag på nya användningsområden. *Till exempel: En bänk – hur kan den användas på ett nytt sätt? Dynor, musik, hopfällbar, skriva meddelanden ...*
4. Vill du styra det du ska utveckla kan du försöka hitta nya användningsområden ur olika teman. *Till exempel: miljö, tjäna pengar, skapa samhällsnytta.*

Så här skulle jag vilja att det såg ut

Det finns så många olika områden och problem att engagera sig i. Frågan är vad du själv tycker är viktigt. Vilka frågor brinner du för? Om du hade tid och pengar att göra en förändring, vad skulle du då satsa på? Här finns några frågor som du kan använda för att sortera och skapa dig en bild över vad du skulle vilja ändra på och hur det skulle kunna gå till.

1. Skriv ner saker som du inte gillar. Saker som du skulle vilja förändra, förbättra eller påverka.
2. Skriv ner hur du skulle vilja att det såg ut istället.
3. Gör en lista på tänkbara hinder. Skriv ner saker som kan hindra att en förändring sker.
4. Gör en lista på möjligheter. Skriv ner saker som skulle göra det möjligt att skapa den förändring som du vill.
5. Arbeta vidare tillsammans med andra genom att diskutera, jämföra och utveckla varandras listor. Testa ett *post-it-orama*, se sidan 16.

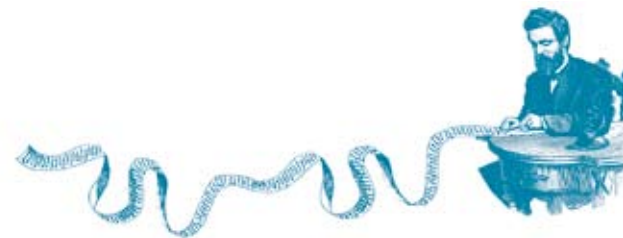

Att kläcka och vaska idéer

Att kläcka idéer är en svår konst. Men det är en förmåga som är värdefull i många sammanhang, och som kan tränas. Oavsett om du vill skapa förändringar i skolan, på arbetet eller om du vill tjäna pengar på någon smart affärsidé så kommer du att behöva finslipa din förmåga att utveckla idéer.

En tvåstegsmetod när du behöver komma på en bra idé

1. Ös på! Att släppa på sina krav och sina föreställningar och bara ösa på med massor med idéer är den första fasen. Viktigt här är att inte värdera eller bedöma det du kommer på, släpp tanken helt fri och skriv ned alla idéer, hur dåliga de än kan tyckas vara.

2. Välj ut de idéer du tycker fungerar. Först i den andra fasen börjar du värdera och sortera för att på så sätt vaska fram de eventuella guldkorn som finns.

Du fler idéer det finns att välja mellan, desto fler intressanta alternativ finns det att arbeta med.

Idéverkstaden POST-IT-ORAMA

EN IDÉ KAN INNEHÅLLA SÅ MYCKET MER ÄN VAD MAN TROR FRÅN FÖRSTA BÖRJAN! DEN HÄR ÖVNINGEN HANDLAR OM HUR EN IDÉS OLIKA MÖJLIGHETER KAN UNDERSÖKAS.

MATERIAL:

- PENNOR,
- STORT BORD,
- POST-IT-LAPPAR,
- NÅGOT ATT TA TID MED.

1. VÄLJ EN IDÉ

Välj en av idéerna från "Så här skulle jag vilja att det såg ut" på sid 10 eller utgå från en idé som gruppen är överens om.

Exempel: Gruppen bestämmer sig för att testa idén med att försöka få skolan att bli mer miljövänlig.

2. SPÅNA RUNT IDÉN

Under fem minuter ska alla skriva så många post-it-lappar som de bara kan komma på. Skriv ner vad som helst som har med idén att göra. Sätt post-it-lapparna i en enda röra på bordet.

Exempel: Fixa en lista med miljövänliga produkter, se till att skolan köper in en kompost till avfallet i skolmatsalen, få hit en miljöexpert som föreläser.

5 min

3. SORTERA POST-IT-LAPPARNA

När tiden är ute går gruppen igenom lapparna, en och en. I tur och ordning väljer ni en lapp och läser vad som står på den. Den som skrivit lappen får förklara om det inte är solklart vad som menas.

Under tiden lapparna läses upp så försöker gruppen tillsammans att sortera dem. Gör några kategorier som ni tycker behövs.

Exempel: Åtgärder på skolan, information, saker som behöver ändras på, osv.

4. SKRIV NER IDÉERNA SOM KOMMIT FRAM

När alla lappar är upplästa och sorterade tar någon på sig att skriva ned dem. Detta kan sen användas som underlag för att diskutera vidare om idén mer konkret.

FÖRDELEN MED DENNA METOD ÄR ATT DET KOMMER UPP MASSOR AV FÖRSLAG UNDER VÄLDIGT KORT TID SOM INTE SKULLE HA KOMMIT OM GRUPPEN BARA DISKUTERAT.

Självklart kan den här övningen användas för andra typer av idégenerering. Välj bara ett annat tema.

Exempel: Problem som kan uppstå om skolan blir mer miljövänlig, eller Vad kan vi som grupp göra för att skolan ska få upp ögonen för detta?

ATT PRESENTERA SINA IDÉER

Vad är det man minns när någon presenterat något eller visat något? Minns du vad som sades, eller minns du på ett ungefär vad det handlade om? Fanns det en bild? Minns du hur personen pratade?

1. VAD ÄR EN BRA PRESENTATION?

Diskutera i gruppen hur ni tycker att en bra presentation ser ut. Vad är det som engagerar lyssnarna? Vad är det som gör att man blir intresserad och tar till sig innehållet i en presentation? Diskutera i gruppen och ta fram en lista på ett antal saker som ni tycker utmärker en bra presentation.

2. VÄLJ UT EN IDÉ OCH VAD NI VILL SÄGA

Välj en av idéerna ni jobbat med tidigare i häftet. Fundera kring hur den idén skulle kunna presenteras för en publik. Vad vill ni ha sagt med presentationen? Hur vill ni att de som lyssnar ska uppfatta idén? Ska de bli engagerade, arga, eller kanske reagera mot något?

Exempel: En presentation om hur växthuseffekten påverkar oss och hur vår livsstil gör att miljön försämras – därför bör skolan satsa på en mer miljövänligare profil.

3. PLANERA EN PRESENTATION

Här är några tips att tänka på när en idé ska presenteras:

- Bestäm innan vem som säger vad och i vilken ordning.
- Tänk på att ha ögonkontakt med publiken. Stirra inte ner i stödorden.
- Skriv ett punkt-manus, inte exakt vad som ska sägas. Det ska inte kännas för inövat för den som lyssnar.
- Bilder och musik är bra hjälpmedel, men låt det inte ta över.
- Om presentationen är en Powerpoint/slideshow-presentation, kom ihåg att det som sägs inte ska vara exakt det som står på skärmen. Det som står på skärmen ska bara sätta rubriken, eller sammanfatta det som sägs.
- Presentationen ska sluta med ett förslag.
Exempel: Därför anser vi att skolan aktivt borde stödja en miljöprofil.

4. TESTA PRESENTATIONEN

Dela upp er i två grupper och testa presentationen på varandra. Den ena gruppen genomför presentationen, den andra agerar publik och kommer med konstruktiv kritik och förbättringstips. Stäm av mot de punkter ni tagit fram för en lyckad presentation eller använd texten: "Några punkter för en lyckad presentation".

5. FÖRBÄTTRA PRESENTATIONEN

Diskutera hur ni kan förbättra presentationen.

Att tänka på inför en presentation

Det är upp till dig och gruppen om presentationen blir lyckad eller inte. Därför kan det vara värt att utgå från några enkla knep. Målet med presentationen är att påverka andra och i allra bästa fall får du åhörarna att reagera.

Några punkter för en lyckad presentation:

- **Vad är problemet?** Vad är det som är så viktigt? Åhörarna ska förstå att det ni har att säga är viktigt och intressant. Ett tips är att utgå från en händelse (*jag blev verkligen förbannad när jag insåg att ...*), eller ett exempel på problemet: (*jag har en kompis som ... det visar hur illa det är ...*)
- **Därför är det här ett problem.** Berätta om varför det här är ett problem. Vem drabbas värst? (*jag blir arg därför att ... de som drabbas värst är de...*)
- **Det här är vårt förslag, vår idé.** Berätta nu om på vilket sätt ert förslag och hur er idé göra något åt problemet. Ge gärna flera förslag på vad ni tycker att man ska göra.
- **Därför är vårt förslag bra.** Berätta om varför förslaget eller idé är så bra. Använd argument, fakta eller påståenden som åhöraren kan hålla med om. Argumentationen ska övertyga åhöraren om att idén eller förslaget är bra och trovärdigt. (*Vi är helt säkra på att vårt förslag är bättre än...*)
- **Till sist ...** Om ni vill gör ni en avslutning som återkopplar till inledningen och sammanfattar budskapet igen. Avslutningen sammanfattar vad du vill att åhöraren ska ta med sig hem.

SÅ ENGAGERAR DU DINA ÅHÖRARE

Det är en konst att få folk att lyssna. Följer du några av de här knepnen kommer du att få bättre tryck i din presentation:

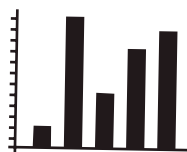
Engagemang! Det allra viktigaste är att visa att du är *engagerad*. Ett bra tal inspirerar och påverkar lyssnarna känslomässigt.

KÖP
EKOLOGISKA
ÄGG!

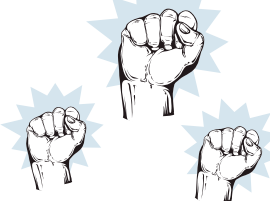
Var personlig! Använd erfarenheter och exempel från ditt eget liv i talet. Publiken ska kunna lita på att det du säger är sant. Spela inte över, var dig själv.

Använd fakta och logik! Att bara tycka något kan vem som helst göra. Därför är det viktigt att du bygger ditt resonemang på fakta.

Få publiken att reagera! Att väcka publikens känslor är ett bra sätt att få dem att ta till sig det du vill säga. Använd tydliga och uppseendeväckande exempel eller berättelser för att få dem att bli arga, glada eller förvånade.

• EXEMPEL FRÅN VERKLIGHETEN •

IDÉN SOM FÖRÄNDRADE LENAS LIV

PÅ DE FLESTA ARBETSPLATSER sker hela tiden ett utvecklingsarbete, medarbetare stöter på problem och utmaningar och kommer med nya lösningar på gamla problem. Man brukar då även tala om så kallat innovationsarbete. Det sker ofta spontant och fungerar bäst i miljöer där kreativitet och problemlösning är något naturligt för alla medarbetare. För många företag och organisationer är det nödvändigt att ta tillvara och utveckla idéer från de anställda.

LENA JOBBAR PÅ ETT FÖRETAG som säljer avancerad städutrustning till sportanläggningar. Vid ett tillfälle efterfrågade en kund hjälp med att köra maskinerna. På väg hem från besöket fick Lena en idé. Borde inte företaget hon jobbade på även erbjuda utbildningar för de städmaskiner de sålde? Det var ju hennes företag som kunde erbjuda utbildningar så skulle ju både kunderna och hennes företag tjäna på det.

På ett möte presenterade Lena sin idé för sin närmaste chef. Chefen insåg snabbt att det här var ett bra sätt att utveckla företaget.

”Hennes idé har bidragit till att företaget idag konkurrerar med de bästa i branschen.”

I bästa fall skulle de även kunna ta marknadsandelar inom sitt område. Chefen föreslog därför att Lena skulle bli projektledare för att utveckla denna utbildningstjänst.

Det som började som en enkel idé efter ett kundmöte har idag gjort att Lena bytt jobb inom företaget. Nu arbetar hon med att utveckla och marknadsföra utbildningar till kunderna, ett område hon från början inte kunde något om, men som hon idag är mycket engagerad i. Ett mycket mer utmanande och spännande arbete än hon hade från början. De nya arbetsuppgifterna har gett Lena uppskattning och hennes idé har bidragit till att företaget idag konkurrerar med de bästa i branschen. Hennes nästa utmaning är att utveckla verksamheten till andra länder. Lena har avancerat till marknadsansvarig för utbildningstjänsten.*

2.

HEJA!

Att arbeta med andra

VAD KRÄVS FÖR ATT EN arbetsprocess ska bli effektiv? Är det raka led, peka med hela handen och disciplin som gör att arbetet blir gjort? Inte riktigt. Det absolut effektivaste arbetssättet är det som tillämpar metoder som gör att *alla som arbetar tillsammans mår bra*. Visst låter det rimligt? Men det är svårare än det låter.

En grupp människor som arbetar tillsammans är sårbara för en mängd processer som påverkar stämningen i gruppen. Det kan vara olika syn på vad arbetet tillsammans innebär, olika sätt att kommunicera, saker som är svåra att prata om, till exempel personkemi eller att man inte säger vad man tycker.

DEN HÄR DELEN innehåller aktiviteter som hjälper dig och din grupp att prata om vad som kan hända i en grupp när man ska samarbeta. Målet är att ni ska skapa ett bättre arbetsklimat i gruppen, effektivare och mer demokratiska möten. Det är kunskap som du kan ta med dig ut i arbetslivet, och som aldrig någonsin är oanvändbar. I materialet finns också några övningar som handlar om att testa situationer där gruppsamarbeten gått helt fel, slutat i konflikter och kaos, och hur du och din grupp kan lösa detta. Det är också fokus på dina egna tankar och idéer när det gäller att arbeta tillsammans med andra.

Att jobba med gruppprocesser kan inledningsvis kännas som att det tar tid från själva arbetet, men när du väl lärt dig metoderna så kommer du att se hur arbetet blir smidigare, kommunikationen med de du jobbar med mer friktionsfri. Att ta ansvar för hur grupper mår är kunskap som inte ska underskattas.

Gruppens välmående – rundor

Att jobba i grupp kan vara roligt, utmanade och produktivt, men ibland också slitigt och besvärligt. Det finns metoder som gör att arbetet i gruppen går smidigare. Om alla i gruppen mår bra så blir det roligare att arbeta tillsammans och det blir mer gjort. För att få ett bra arbetsklimat i en grupp krävs det att deltagarna känner sig trygga, både med sin egen roll och med övriga i gruppen.

Ett sätt att öka gruppens välbefinnande och trygghet är att ibland prata i *rundor*. En runda är en metod där varje person i en grupp får säga något på ett bestämt ämne utan att bli avbruten. De andra i gruppen lyssnar koncentrerat tills personen är klar och skickar vidare ordet till nästa person.

Förslag på rundor:

1. INNAN GRUPPEN BÖRJAR ARBETA

Ta en runda på temat: Hur mår jag just nu och hur känns det inför dagens arbete?

Fördelar: Om det finns tid att inför gruppen berätta om att man inte hann äta frukost eller att det känns lite rörigt med vem som ska göra vad, så är det lättare att förstå varför någon beter sig som den gör. Det är också lättare att samtala om saker som gruppmedlemmar sett som utmaningar eller problem med det arbete gruppen ska utföra.

2. INNAN STORA BESLUT SKA FATTAS

Ta en runda på temat: Hur tänker du inför det beslut som vi nu ska fatta?

Fördelar: Istället för att ge sig in i en hetsig diskussion där bara de som skriker högst får prata kan det vara värdefullt att ta en runda innan diskussion utbryter. Då får alla i gruppen chans att uttrycka vad de tycker innan de måste stå för det i en diskussion. Om man inte håller med eller kommer på viktiga saker medan någon annan pratar i rundan, spara det tills alla är klara.

3. PRECIS INNAN GRUPPEN SLUTAR

Ta en runda på temat: Hur mår jag just nu och hur har dagen varit?

Fördelar: Det är samlande, om gruppen har varit utspridd och gjort olika saker. Det blir ett naturligt avslut på det man gjort.

Möten och diskussioner – hur gör man?

Att diskutera är både roligt och svårt på samma gång. Ibland urartar diskussioner till tjafs och ibland kan det vara svårt att få alla att lyssna på varandra. Men det finns metoder för hur en grupp kan diskutera och bli mer konstruktiv. Ofta behövs en person som leder mötet; håller i ämnet, fördelar ordet, ser till att diskussionen inte avviker från ämnet och att alla får prata. Här kommer några konkreta tips för bättre diskussionsklimat.

Så här blir diskussionen effektiv:

1. Gruppen utser en diskussionsledare. Det behöver inte vara svårare än att någon i gruppen erbjuder sig att hålla i diskussionen.

2. Bestäm en metod. Gruppen bestämmer sig för vilken slags metod den vill använda. Det kan till exempel vara: *En runda om vad varje gruppmedlem tycker och sen fri diskussion.*

3. Behövs ytterligare metoder? Diskussionsledaren föreslår ytterligare metoder om det verkar behövas. Till exempel att använda talarlista. (Se nästa sida).

4. Ställ frågor. Det är diskussionsledarens ansvar att även ställa frågor. *Till exempel: Har jag förstått det rätt att gruppen vill säga ja till förslaget? Eller: Vi verkar inte komma vidare just nu, ska vi fortsätta till nästa punkt och fundera lite på detta?*

5. Låt diskussionsledaren summera. När diskussionen lider mot sitt slut ska diskussionsledaren summera vad gruppen kommit fram till.

6. Avsluta med en runda. Om det varit en hetsig eller lång diskussion, avsluta med en runda.

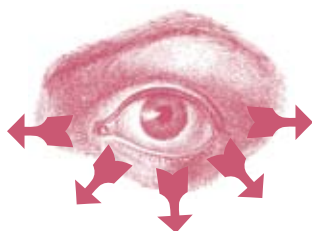

Några viktiga begrepp:

• **Talarlista.** En person är ansvarig för att skriva upp alla som vill säga något på en talarlista. På så sätt behöver man inte sitta och räcka upp handen länge och kan koncentrera sig på vad som sägs. När den som är ansvarig (oftast diskussionsledaren) har sett den som räcker upp handen räcker det med att nicka för att visa att personen har blivit uppsatt på listan. Det är även viktigt att den som håller i talarlistan säger ifrån om talarordningen bryts och ber gruppen att komma tillbaka till talarlistan.

• **Fokus.** Som diskussionsledare är det viktigt att ha fokus på vad som händer i samtalet och med gruppen. Diskussionsledaren måste vara intresserad av vad som sägs och hjälpa till att dela ut ordet eller få tyst på gruppmedlemmar som inte håller sig till talarlistan eller småpratar sinsemellan.

• **Blickfördelning.** Om du som diskussionsledare ska prata länge, eller göra ett inlägg i diskussionen, se till att du vänder dig till alla som deltar i diskussionen lika mycket och lika ofta.

Även om du inte är den som håller i mötet kan du hjälpa till, till exempel genom att föreslå ovanstående metoder, eller ta ansvar för att alla ska få lika lång talartid.

Det är gruppen som ska komma överens om att jobba med gruppdemokratiska metoder, annars fungerar det inte.

• EXEMPEL FRÅN VERKLIGHETEN •

DREAMCAMP

– ett projekt för framtiden

I SAMARBETE MED Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd och företaget Accenture startade Rädda Barnen under sommaren 2011 ett projekt med 20 ungdomar.

Ungdomarna fick genom stadsdelsförvaltningen en sommaranställning under tre veckor och fick gå en projektledarutbildning.

Tillsammans med en managementkonsult lärde de sig att arbeta fram en idé och planera ett projekt, som de själva skulle försöka förverkliga.

Ungdomarna gjorde en rad arbets- och kreativitetsövningar och beslutade att de ville planera, finansiera och genomföra ett sommarläger för andra ungdomar där de bor.

UNDER HÖSTTERMINEN 2011 arbetade gruppen tillsammans med Rädda Barnen på sin projektplan och för att hitta finansiering till projektet. Under vårterminen kunde de sedan

”Under sommaren 2012 deltar 140 ungdomar från två Stockholmsförorter i två olika sommarläger med aktiviteter, politiska debatter och utbildningar i socialt företagande.”

påbörja de praktiska förberedelserna med sommarlägret.

UNGDOMARNA HAR FÅTT projektet finansierat och döpt det till *Dreamcamp*. Under sommaren 2012 deltar 140 ungdomar från två Stockholmsförorter i två olika sommarläger med aktiviteter, politiska debatter och utbildningar i socialt företagande.

De 20 ungdomar som varit med i planerandet av projektet kommer själva att arbeta som projektledare, organisatörer och aktivitetsledare under *Dreamcamp*.*

VEM ÄR DU I PROJEKTET?

Alla som ingår i en grupp eller ett projekt intar medvetet eller omedvetet olika typer av roller. Gruppens olika roller för med sig förväntningar från personer och de andra i gruppen. Den som är duktig på att uttrycka sig förväntas kanske vara den som tar tag i den muntliga presentationen eller är kanske den som förväntas vara den som ringer de där jobbiga telefonsamtalen.

Om gruppens roller blir tydliga och alla känner sig trygga med sig själva och de övriga kan ett mycket kreativt och effektivt samarbete uppstå. Medlemmarna i gruppen kan då stötta och peppa varandra på ett bättre sätt och gruppen blir mer sammansvetsad.

Med hjälp av testet på nästa sida kan du ta reda på vilken roll som ligger dig närmast. Testet utgår från fyra olika typiska roller: *Pådrivaren*, *Inspiratören*, *Lyssnaren* och *Den ordningsamme*.

Alla roller behövs och har en viktig funktion i gruppen. När det fungerar som bäst kompletterar rollerna varandra.

De flesta personer kan känna igen sig i flera roller. Men testet kan hjälpa dig att få en uppfattning om vilken eller vilka rolltyper som var och en i gruppen trivs bäst med.

VILKEN ROLL LIGGER DIG NÄRMAST?

Svara på följande frågor genom att sätta ett kryss i den ruta som stämmer bäst.

1. Håller inte med 2. Håller med till viss del. 3. Håller helt med.

PÅDRIVARE

- 1 2 3 Jag är målinriktad och vill gärna att min vilja går igenom.
- 1 2 3 Resultatet är mycket viktigt för mig.
- 1 2 3 Hellre snabba effektiva beslut än långa diskussioner.
- 1 2 3 Jag gillar rak och tydlig kommunikation. Säg vad du menar.
- 1 2 3 Jag blir mycket irriterad när det inte händer något.
- 1 2 3 Jag ogillar att ta order från andra.
- 1 2 3 Om vi inte uppnår de mål vi satt upp blir jag mycket irriterad.

INSPIRATÖR

- 1 2 3 Jag är spontan och gillar beslut som känns rätt.
- 1 2 3 Jag drivs av engagemang och ett brinnande intresse.
- 1 2 3 Jag kan vara flexibel och kan gå med på andras förslag bara det känns rätt.
- 1 2 3 Jag berömmar gärna andra när jag tycker det har gjort något bra.
- 1 2 3 Jag ser ofta positivt på saker även när det går lite trögt.
- 1 2 3 Jag har inga problem med att ta order från andra bara jag inte blir utnyttjad.
- 1 2 3 Jag blir ofta irriterad på diskussioner om småsaker.

LYSSNARE

- 1 2 3 Jag är ganska lugn och gillar att tänka efter innan jag tar beslut.
- 1 2 3 Jag tycker det är viktigt att alla i gruppen får vara med och säga sitt.
- 1 2 3 Jag brukar inte hetsa upp mig i onödan.
- 1 2 3 Jag ställer gärna upp på mina kamrater och brukar inte bryta mina löften.
- 1 2 3 Jag tycker det är onödigt att ta för snabba ogenomtänkta beslut.
- 1 2 3 Jag blir irriterad när vi inte hinner klart med det vi har bestämt.
- 1 2 3 Jag tycker inte om när folk inte tar sig tid att lyssna på mig och andra i gruppen.

DEN ORDNINGSAMME

- 1 2 3 Jag gillar när det är ordning och reda i projektet.
- 1 2 3 Tydliga regler för vad som gäller är viktigt för mig.
- 1 2 3 Jag tar gärna beslut bara vi har tydliga riktlinjer för hur vi ska gå vidare.
- 1 2 3 Det är viktigt att diskutera och komma överens om detaljerna.
- 1 2 3 Jag blir irriterad på "flummiga" resonemang och idéer.
- 1 2 3 Jag tycker inte man ska blanda in för mycket känslor i ett projekt.
- 1 2 3 Jag blir irriterad om vi inte har en tydlig plan på vad vi ska göra i projektet.

MITT RESULTAT:

KOM IGEN!

PÅDRIVAREN
 antal 1: _____
 antal 2: _____
 antal 3: _____

INSPIRATÖREN

INSPIRATÖREN
 antal 1: _____
 antal 2: _____
 antal 3: _____

LYSSNAREN

LYSSNAREN
 antal 1: _____
 antal 2: _____
 antal 3: _____

DEN ORDNINGSAMME

DEN ORDNINGSAMME
 antal 1: _____
 antal 2: _____
 antal 3: _____

Diskutera i gruppen

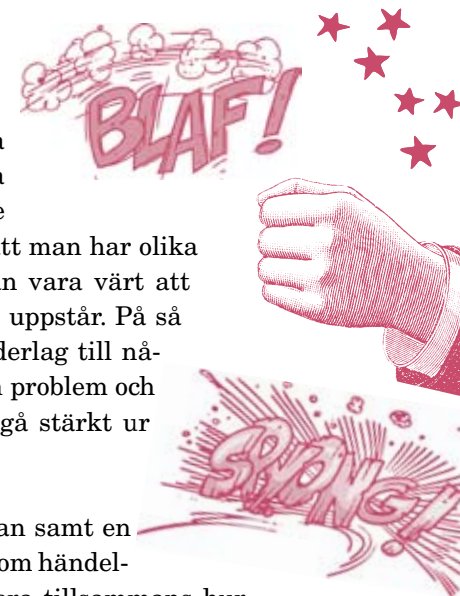
- * Vilka roller fick flest 3:or av dig? Vilken roll ligger närmast din personlighet?
- * Hur ser fördelningen ut mellan de olika rollerna i gruppen?
- * Vilka problem kan uppstå om många känner igen sig i samma roll?

Ge exempel på hur man kan stötta och peppa

- a) en pådrivare
 - b) en inspiratör
 - c) en lyssnare
 - d) den ordningsamme
- * Vad kan man störa sig på? Ge exempel på konflikter som de olika rolltyperna kan ge upphov till.
 - * Hur kan ni i gruppen samtala om de olika rollerna för att skapa ett bättre arbetsklimat i gruppen?

KONFLIKTLÖSNING I GRUPP

När man arbetar i en grupp uppstår ofta olika typer av konflikter. Det kan handla om sakfrågor, personligheter som inte går ihop, värderingar som är olika eller att man har olika syn på hur projektet ska styras. Det kan vara värt att träna på att hantera konflikter innan de uppstår. På så sätt kan man vända en konflikt från nederlag till något positivt. Genom att direkt ta hand om problem och missförstånd som uppstår kan gruppen gå stärkt ur konflikten.

På nästa uppslag följer tre olika dilemman samt en modell för att hantera konflikter. Läs igenom händelserna (alternativt spela upp) och diskutera tillsammans hur konflikten kan lösas med hjälp av frågorna i konfliktlösarmodellen.

"Den konflikt jag upplever med andra beror ofta på att jag inte vet vad jag känner, inte säger vad jag menar och inte gör vad jag säger."

OKÄND

TRE DILEMMAN

Dilemma 1:

Soran ska arbeta i ett projekt tillsammans med fyra andra klasskamrater. Men han är inte speciellt intresserad av projektet, han tycker det är ganska trist. Han bryr sig egentligen inte om vare sig projektet eller de övriga i gruppen. Det händer att han kommer sent, glömmer saker och uppvisar en allmänt trött attityd. Dessutom försöker han få med sig två andra i gruppen.

Dilemma 2:

Anya ska arbeta i ett projekt tillsammans med fyra andra klasskamrater. För Anya är det här projektet hennes stora utmaning. Genom projektet får hon äntligen chansen att visa sina höga ambitioner. Hon tänker få sin vilja igenom till varje pris. Hon är irriterad på att de andra i gruppen inte verkar ha samma driv som hon.

Dilemma 3:

Simon ska arbeta i ett projekt tillsammans med fyra andra klasskamrater. Hans största problem är att han är så blyg och vågar inte säga ifrån när han tycker något är fel. Han känner sig otrygg och osäker i gruppen. De andra i gruppen verkar ha så många bra förslag och smarta lösningar på vad som ska göras. Han får inget utrymme och drar sig tillbaka.

Konfliktlösarmodellen

Gå igenom konflikten med hjälp av de här frågorna:

1. VAD ÄR DET EGENTLIGA PROBLEMET?

Beskriv vad problemet handlar om. Varför är det ett problem? På vilket sätt drabbas personer i gruppen och arbetet med projektet?

2. VAD FINNS DET FÖR ORSAKER, FÖRKLARINGAR TILL PROBLEMET?

Varför har det här uppstått? Är det någon som har större ansvar till det än någon annan? Vad kan det finnas för orsaker till personens beteende?

3. TÄNKBARA LÖSNINGAR.

Ta fram några förslag på hur problemet kan lösas. Försök att se på situationen ur olika personers perspektiv. Vilka åtgärder kan bidra till en lösning?

4. RANGORDNA DE OLIKA LÖSNINGARNA.

Vilka lösningsförslag är bäst för gruppen? Vilka lösningsförslag är mest rimliga, vilket har störst chans att lyckas? Kanske kan flera lösningsförslag tillsammans bli ett fungerande alternativ.

5. BESTÄM OCH GÅ VIDARE.

Ta ett gemensamt beslut om hur ni ska gå vidare. Formulera ett samlat beslut som alla i gruppen kan komma överens om. Här är det viktigt att lyssna och acceptera att det finns olika sätt att lösa problemet. Målet är att ta ett beslut som gynnar gruppen och projektet.

Använd gärna konfliktlösarmodellen på ert eget projektarbete. Håll ett möte där ni inventerar de problem som finns i gruppen.

Ett kaotiskt möte

Att spela upp och genomföra ett kaotiskt möte kan vara ett roligt sätt att diskutera hur ett bra samarbetsklimat kan skapas i en grupp. En övning för 5–8 personer.

Uppgift

Gruppen ska spela upp en påhittad situation, där ett möte går åt skogen. Ni agerar tillsammans elevrådet på en skola som ska försöka komma fram till ett gemensamt beslut.

Situation

Det finns en summa pengar att spendera på något som ska förbättra skolan. Elevrådet har fått i uppgift att ge ett förslag på vad pengarna ska användas till. Tiden är kort och ni måste enas om vad det är som pengarna ska läggas på. Alla vill olika saker.

1. Dra en åsikt

Skriv numrerade lappar från 1–8. Vik ihop, blanda och dra varsin lapp.

1. Pengarna ska gå till en skateboardramp.

2. Pengarna ska gå till att rusta upp den sunkiga kafeterian.

3. Pengarna ska gå till inköp av nya basketbollar.

4. Pengarna ska gå till en klassresa för treorna.

5. Jag bryr mig inte.

6. Pengarna ska gå till att köpa in nya datorer.

7. Pengarna ska gå till att rusta upp biblioteket.

8. Pengarna ska gå till en aktivitetsdag för alla elever på skolan.

2. Dra en egenskap

Skriv numrerade lappar från 1–8. Vik ihop, blanda och dra en lapp.

Obs! Berätta inte vad du fick för lapp!

1. Jag lyssnar inte när någon annan pratar.

2. Jag tar kritik som en personlig förolämpning.

3. Jag avbryter de som pratar för att få säga mitt.

4. Jag försöker få slut på mötet så snabbt som möjligt genom att köra över andra.

5. Jag tycker att det de andra säger är ointressant.

6. Jag ändrar åsikt hela tiden, och kan inte bestämma mig för vad jag tycker.

7. Jag vill hellre prata om annat än det mötet handlar om.

8. Jag är övertygad om att ingen lyssnar på mig.

3. Genomför mötet

Sätt en klocka på tio minuter. Försök efter förutsättningarna att komma fram till ett gemensamt beslut. Alla utgår ifrån sin inriktning och sin egenskap. När tio minuter har gått, så avslutas mötet oavsett om ett beslut har fattats eller inte.

10 min

4. Diskutera

- * Hur blev stämningen på mötet?
- * Fick gruppen igenom ett beslut?
- * Vad var problemen i scenariot?
- * Hur var stämningen i gruppen?
- * Vad är ett bra möte på riktigt?
- * Vad hade behövts för att rädda det här mötet?
- * Vad finns det för metoder att tillgå om möten inte fungerar?
- * Är det någon i gruppen som varit med om ett riktigt dåligt möte på riktigt? Vad hände? Hur hade det kunnat vändas till något bra?

CLOWNER UTAN GRÄNSER – med skrattet som vapen

CLOWNER UTAN GRÄNSERS mission är att sprida skratt, glädje och hopp.

– Vi skickar clowner och artister till barn och samhällen drabbade av krig, konflikt och andra kriser runtom i världen. Vi använder humor och lek för att upprätthålla människovärdet och som ett sätt att ge barn och vuxna möjlighet att utvecklas, säger Kenneth Hotz, entreprenör och grundare till *Clowner utan Gränser* i Sverige.

ORGANISATIONEN BILDADES ursprungligen i Spanien när ett gäng artister ville göra något för flyktingbarn som upplevt förföljelse och krig. De som arbetade i lägren upptäckte att barnen blev glada och mådde bättre efter besöken, så det hjälpte till att starta *Clowner utan gränser*.
Hur jobbar du med idéer i en grupp?

Kenneth Hotz.

– När man arbetar med artister är det sällan brist på kreativitet och idéer. Mitt arbete har ofta

handlat om att sortera bland idéer och lyfta fram de som är värda att gå vidare med. Sen gäller det att få gruppen att förstå att den kreativa fasen endast är 10 procent av jobbet, resten handlar ju om att förverkliga idéerna.

Hur ser en bra arbetsgrupp ut?

– Det viktigaste enligt mig är hur deltagarna i gruppen kommunicerar med varandra. De flesta missförstånd skapas när alla tar för givet att de strävar mot samma mål utan att ha diskuterat frågan ordentligt. Alla uppfattar ju information på olika sätt och det kan ta tid för alla i gruppen att hitta sin roll i projektet och vara trygg med vad som ska utföras.

Vad har du för tips och förslag till ett bra samarbete?

– Var öppna och ärliga mot varandra. Framför allt är det viktigt att vara tydlig med vilka grunder som gäller för samarbetet. De flesta projekt faller på att de är otydliga och även om man inte alltid måste skriva bindande avtal kan det vara bra att skriva en gemensam plan där ansvarsuppgifter och åtaganden för varje part står med.

Föreställning med *Clowner utan gränser* på ett barnhem i Burma.

FOTO: TOMAS OHLSSON

~~~~~  
**”Ta tillvara på alla samarbetsmöjligheter som dyker upp. Var inte rädd för att misslyckas.”**  
~~~~~

Berätta om ett möte som slutade i katastrof.

– Som representant för *Clowner utan gränser* vill man alltid skoja till det lite, även om det handlar om pengar och allvarliga saker. Precis i slutet på ett viktigt möte med ett större företag som ville samarbeta med oss och skänka pengar så kläckte jag ur mig att nästa gång kan vi träffas på vårt kontor, där vi har en bubbelpool som vi kan sitta i och skriva under avtalet. Det var bara på skoj, men inte så lyckat ...
Berätta om ett lyckat möte.

– När vi kom tillbaka efter att ha arbetat i ett flyktingläger så rördes tjänstemännen i Sverige till tårar av artisternas berättelser. Tjänstemännen var vana att bara få höra tråkiga historier och det kändes bra att kunna förmedla att det även fanns stunder av glädje för barnen i lägret.
Ge ett bra råd till någon som vill utveckla sin kreativitet, sitt entreprenörskap.

– Ta tillvara på alla samarbetsmöjligheter som dyker upp. Var inte rädd för att misslyckas. Men gör en riskanalys så att du vet vad som kan misslyckas och vad det kan innebära. Själva idén är bara ett första steg mot förverkligandet. Skriv avtal med alla samarbetsparter så undviker du många missförstånd.*

3.

Stöd att förverkliga projekt

NU HAR DU LÄRT DIG om idéer, och hur du kan utveckla dem. Du har också arbetat med gruppen och dess välmående och du har fått fundera på hur du ska få arbetet med en grupp att flyta på ett sätt så att alla mår bra. Den här delen handlar om själva genomförandet av idén. I vilken form ska du arbeta med den? Hur ska du strukturera arbetet? Vad behöver du veta? Vad behöver du tänka på?

Det är viktigt att du arbetar med rätt verktyg i alla typer av projekt; att mål och syfte med vad du vill göra är rätt formulerade. Det är inget som man plötsligt bara "kan", det kräver efterforskningar, misslyckanden och testande.

I DEN HÄR DELEN vill vi ge en liten försmak på användbara metoder för att underlätta genomförandet av ett projekt. Mycket handlar om att själv inhämta kunskap, fråga människor som har den kunskap du behöver samt att söka fakta på nätet. Den här delen handlar också om att lära sig att man faktiskt inte vet allt, att det finns metoder för att få överblick över det man behöver ta reda på för att kunna genomföra projektet. Att vara entreprenör eller tänka entreprenöriellt handlar lika mycket om att känna till sina begränsningar och hur man ska övervinna dem, som sina möjligheter.

UNDERSÖK ETT PROJEKT

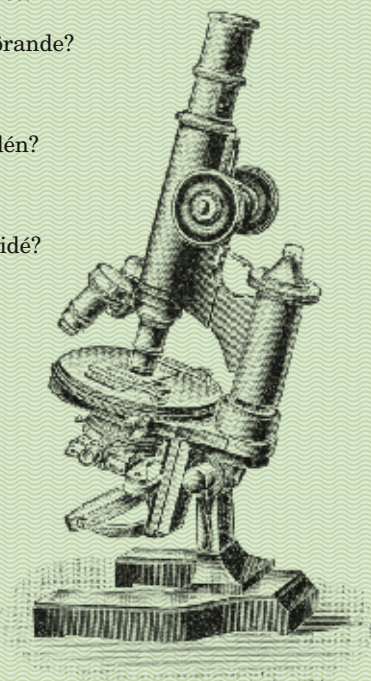
Nu är det dags att få lite koll på verkligheten. I din närhet finns det säkert något intressant projekt kan vara värt att undersöka med entreprenörsglasögonen. Att hämta inspiration och kunskap från andras projekt och idéer är ett bra sätt att få grepp om hur realistiska och genomförbara ens egna idéer är.

Uppgift

Sök upp ett projekt eller någon verksamhet som du tycker är intressant. Det kan vara en nyöppnad affär, ett projekt i kulturskolan, en idrottsturnering, en konstutställning. Ta reda på vem det är som är projektledare, initiativtagare eller chef och be att få ställa några frågor. Gör gärna det här i grupp med olika projekt eller företeelser som ni undersöker, så att ni kan jämföra svaren sen.

Exempel på saker att fråga:

- * Hur kom idén till projektet/affären/konserten till?
- * Hur gjorde du för att få idén att bli verklighet?
- * Hur lång tid tog det mellan idé och genomförande?
- * Vilka hinder stötte du på längs vägen?
- * Vad har varit roligast i genomförandet av idén?
- * Vad har varit den största utmaningen?
- * Vad är ditt bästa tips för någon som har en idé?

PLANERA PROJEKTET

Ett projekt har alltid en bestämd början, ett bestämt slut och mål som ska uppnås under projekttiden. När man sätter igång med ett projekt är det praktiskt att använda en *projektplan* för att strukturera arbetet. Fördelen med att planera projektet är att det blir tydligt vad som ska göras. Det är också viktigt att visa för utomstående (uppdragsgivare eller finansiärer), då de ofta vill se att projektet är genomförbart.

Det är viktigt att alla i projektgruppen är överens om projektets mål och arbetssätt. Projektplanen blir som en karta som ni ska följa under projektets gång.

Gör en SWOT-analys

När projektet planeras är det bra att göra en så kallad *SWOT-analys* för att identifiera de faktorer som kan påverka projektet, både i arbetsgruppen, med själva idén och från yttre omständigheter. I SWOT-analysen går ni tillsammans igenom projektets styrkor (strength), svagheter (weakness), möjligheter (opportunities) och hot (threats). Ta god tid på er i gruppen för att ta fram saker under varje rubrik där var och en i gruppen får ge sin bild av projektet.

STYRKOR	SVAGHETER
MÖJLIGHETER	HOT

Anpassa planen vid behov

Under projektets gång kan det hända saker som gör att ni måste justera planen. Efter genomfört projekt är det bra att stämma av och utvärdera projektet genom att gå igenom projektplanen tillsammans – vad har fungerat bra och vad kan ni lära er till nästa projektarbete. Om ni har uppdragsgivare eller finansiärer kommer de att vilja se vilka resultat som projektet har haft och hur dessa resultat leder till det uppsatta målet. För att kunna presentera detta är det viktigt att planera hur resultatet ska mätas under hela projektets gång.

Projektplan – ett förslag

Här är några rubriker som kan ligga till grund för en projektplan.

Projektamn. Ett projektnamn är viktigare än man tror, det är det första sättet att fånga någons uppmärksamhet och intresse för projektet. Det är bra om namnet är kort, lätt att kommunicera och ger en tydlig bild av vad projektet går ut på.

Bakgrund. För att kunna skriva en bakgrund behöver man göra research kring den projektidé man har valt. Beskriv bakgrunden till varför projektet bör genomföras, och vilken situation ni vill lösa genom att genomföra projektet. Beskriv kort om och vad som finns eller har gjorts tidigare inom liknande områden. Beskriv era egna kunskaper, vilka erfarenheter och resurser ni har inom området.

Målgrupper. Oavsett om man uppfinner en ny idé, säljer något eller vill göra en samhällsinsats riktar sig alltid ett projekt till en eller flera specifika målgrupper. Det är bra att beskriva målgrupperna så noga det går (ålder, kön, bakgrund, intressen).

Beskriv vilken eller vilka som är den *direkta målgruppen* för projektet och vilken eller vilka som är den *indirekta målgruppen* för projektet. Hit räknas alla som på något sätt påverkas av projektet, till exempel via sociala medier.

Övergripande syfte. Det övergripande syftet ger en bild av vad projektet bidrar till på lång sikt. Det vill säga den förändring projektet bidrar till utifrån den bakgrundssituation ni har beskrivit.

Projektmål. Ett projektmål är något som ska kunna mätas när projektet är avslutat. Vad ska projektet rent konkret uppnå? En bra modell för att få tydliga mål är att använda SMART-metoden. Det innebär att man går igenom varje delmål och ser om de är *Specifika, Mätbara, Accepterade, Realistiska* och *Tidsbestämda*.

Med andra ord ska målen vara tydligt beskrivna, möjliga att mäta i siffror, accepterade av samtliga deltagare i gruppen, möjliga att genomföra och att de går att utföra under en bestämd tidsram.

Skriv gärna ett huvudmål för projektet och två till fem delmål som leder till att huvudmålet förverkligas.

Genomförandeplan. Beskriv hur ni planerar att genomföra projektet. Hur ska arbetet gå till, vilka resurser ska ni använda, hur och när ska ni hålla möten, hur uppdaterar och mäter ni vad som hänt och hur hanterar ni eventuella kvitton och papper och så vidare.

Aktiviteter och tidsplan. Aktiviteterna är projektet! Beskriv alla aktiviteter som ska genomföras från det att projektet startar tills att det avslutas (specificera datum för start och avslutning). Tänk igenom aktiviteterna och i vilken ordning de bör göras. Många projekt misslyckas för att man glömt att skriva upp några av aktiviteterna, vilket leder till att det inte finns tid eller resurser för att genomföra dem.

Gör en noggrann tidsplan för när aktiviteterna ska påbörjas och avslutas, gör också en plan för vem eller vilka som ansvarar för att genomföra aktiviteten. Det finns enkla webbverktyg/applikationer som kan användas för att hela projektgruppen ska kunna följa och uppdatera aktiviteterna under projektets gång.

Riskanalys. Vilka risker finns för att aktiviteter och mål inte kommer att kunna uppfyllas? Det kan vara yttre omständigheter eller risker inom projektgruppen. Vad kan ni göra för att förebygga och motverka dessa risker?

Utvärdering. Planera och beskriv utvärderingen utifrån mätbara resultat som aktiviteterna i projektet genererat.

Beskriv både vilka *kvantitativa* (mätbara i siffror) och *kvalitativa* (mätbara i upplevelser) delar som ska utvärderas. Kvalitativa indikatorer kan fås via enkäter eller intervjuer, kvantitativa indikatorer kan fås genom att mäta hur många som deltagit, köpt något eller genomfört en aktivitet.

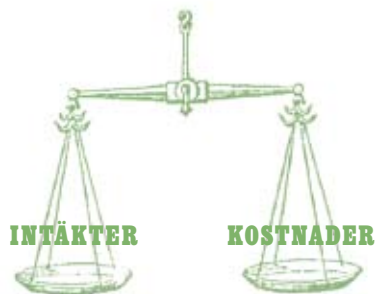
Uppföljning och redovisning. Beskriv hur projektets resultat ska redovisas, följas upp och om det ska leda till en bestående verksamhet. Hur ska det i sådana fall fortsätta och vem "äger" projektet efter att det har avslutats?

Budget. De flesta projekt kostar pengar att genomföra, oavsett om det är en uppdragsgivare som betalar projektet, om man betalar kostnaderna själv eller om man söker finansiering från någon annan aktör. Gör en budget utifrån de beräknade kostnaderna för varje aktivitet som ni skrivit upp. Beräkna sedan om det finns några övergripande kostnader som kommer att uppstå (t.ex. telefon, kontor). Ange också en mindre post för oförutsedda utgifter under projektiden.

Gör också en *intäktsbudget*. Beräkna vilka övriga intäkter som projektet kan få (externa bidrag, biljetter, köpta produkter, insamlade pengar etc). Beräkna också vad era egna insatser är värda under projektiden (från den dagen projektet startar tills att det avslutas) och lägg till dessa "egeninsatser".

Kostnader och intäkter ska alltid planeras så att de går jämnt ut, även om det är en uppdragsgivare som bekostar hela projektet. Om dessa siffror sedan stämmer med verkligheten är en annan sak, men det är en viktig detalj att noga följa dessa siffror under hela projektiden. Det kan göras genom att beräkna om varje aktivitet kostat lika mycket som man planerat. Därför är det viktigt att skriva upp dessa siffror i början. En uppdragsgivare eller finansär kommer alltid att vilja ha en uppföljning på budget och en förklaring om några av kostnaderna eller intäkterna inte stämmer överens med budget.

Försök också att beräkna när kostnader och intäkter förväntas inträffa så att projektet har likvida medel under hela projektiden.

SAMMANFATTA OCH PRESENTERA ERT PROJEKT

För att kunna förklara din projektidé för andra måste du kunna beskriva den på ett bra sätt.

Här är några tips:

BESKRIV PROJEKTIDÉN

- Försök att beskriva den med en mening.
- Hitta en bild som beskriver den.
- Hitta musik som passar till.
- Gör en logotyp.

SAMMANFATTA PROJEKTIDÉN

- Med tre ord.
- Med tre meningar.
- Beskriv idén kort från start till mål.

GÖR EN REKLAMFILM

- Sammanfatta det viktigaste med projektet där det tydligt framgår vad det går ut på.
- Skriv ett kort manus.

PRESENTERA PROJEKTIDÉN INFÖR EN GRUPP

- Gör en powerpointpresentation.
- Gör en förberedd muntlig presentation.
- Be om kritik och åsikter.

UNDERSÖK

- Hur marknadsför sig andra, liknande projekt?
- Hur syns man bäst i media/på stan/i skolan.
- Hur får man andra att också gilla idén?

Företagsformer

Aktiebolag. Att starta ett aktiebolag kräver en insats på minst 50 000 kronor. Varje person som köper aktier i företaget kan också förlora de pengar som de satte in i företaget. Ett aktiebolag blir en juridisk person i och med att det registreras hos Bolagsverket. En juridisk person kan själv bland annat teckna avtal, ha anställda och äga saker. Aktiebolag ger ett stort skydd för dig som privatperson, med en klar skiljelinje mellan företaget och dig som ägare.

Enskild firma. Enskild näringsverksamhet, eller enskild firma, är en företagsform som kan passa dig som ensam ska starta ett mindre företag. Du är själv personligt ansvarig för att avtal hålls och skulder betalas. Du måste samtidigt ha företagets ekonomi skild från din privata ekonomi. I en enskild firma finns inget krav på startkapital, den är dessutom enkel att starta.

Handelsbolag. Ett handelsbolag ska ha två eller flera delägare som kan vara fysiska eller juridiska personer. För att ett handelsbolag ska kunna startas måste delägarna avtala med varandra om att gemensamt driva näring i bolagsform. I ett handelsbolag är delägarna personligt ansvariga för företagets avtal och skulder. Ansvar är solidariskt. Det innebär att den som har en fordran på företaget kan kräva betalning av hela beloppet hos vem som helst av delägarna.

Kooperativa företag kan drivas i olika företagsformer:

Ekonomisk förening. En ekonomisk förening driver ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i och drar nytta av. Föreningen bildas av minst tre personer eller företag. Varje medlem ska betala en insats till föreningen och eventuellt en årlig medlemsavgift. I stadgarna ska det framgå hur mycket medlemmarna ska betala. Medlemmarna är inte personligt ansvariga för föreningens skulder, men däremot kan de förlora den egna insatsen. Varje medlem har i regel en röst. Man brukar säga att föreningar bygger på demokrati och ansvarstagande. Ekonomisk förening är också ett sätt att garantera att inflytandet stannar kvar hos de som är närmast berörda.

Ideell förening. Det finns ingen särskild lag som reglerar ideella föreningar. Det namn som den ideella föreningen bedriver näringsverksamhet under kan registreras hos Bolagsverket. För att en förening ska vara ideell krävs att den har ett ideellt ändamål. Sådana ändamål kan vara religiösa, välgörande, vetenskapliga eller politiska.

Inspireras och ta reda på mer

Det finns mycket skrivet om entreprenörskap och vad man göra för att förverkliga sina projekt på olika sätt. Här nedan följer ett antal länktips och några frågor som du kan använda för att undersöka och ta reda på mer om hur du kan utveckla ditt projekt.

Några frågor att utgå från när du undersöker länkar:

- Vad är det du vill ha reda på? Fakta, bra exempel att inspireras av, tips och förslag?
- Vem är avsändaren? Vad är det för budskap som avsändaren vill förmedla? Hur passar det in på ditt projekt? Vilken information kan du använda i ditt projekt?

www.bolagsverket.se Bolagsverket har en omfattande sida med information om vad som gäller om du ska starta företag. Här finns också länkar till blanketter och all fakta du bör känna till när du ska starta upp en verksamhet.

www.verksamt.se En sida från Bolagsverket, Skatteverket och Tillväxtverket med tydlig information och tips för dig som vill starta företag.

www.ungasinnovationskraft.se En sajt vars syfte är att möjliggöra att fler unga förverkligar sina idéer.

www.ungasocialaentreprenorer.se Unga sociala entreprenörer arbetar med att ge lärare, skolledare och elever stöd i arbetet med socialt entreprenörskap för en hållbar utveckling.

www.socialinnovation.se Mötesplatsen Social Innovation är en plattform som utvecklar forskning, kunskap och kompetens inom social innovation och samhällsentreprenörskap.

www.ungforetagsamhet.se En organisation som vill ge ungdomar möjligheten att träna och utveckla sin kreativitet, företagsamhet och entreprenörskap.

www.publiktentreprenorskap.se Centrum för Publikt Entreprenörskap är ett resurscentrum för människor och organisationer som har en samhällsutvecklande idé.

www.changemakers.se En plattform för unga som brinner för att förändra världen genom egna projekt, kampanjer eller företagande, alltså socialt entreprenörskap.

www.coompanion.se Coompanion är företagsrådgivaren när människor vill starta eget tillsammans.

www.fundedbyme.com Finansiera ditt projekt genom crowdfunding.

www.stiftelsenentreprenorskap.se Stiftelsen Entreprenörskap verkar för att utveckla människan som entreprenör, företagare och intraprenör.

ENTREPRENÖRSKAP

arena skolinformation

*En praktisk
handbok*

Lärohandledning

LÄRARHANDLEDNING

Om materialet

Det här materialet är producerat av Arena skolinformation, en del av Arenagruppen, i nära samarbete med ett antal fackförbund. Syftet är att på ett lättsamt sätt arbeta med entreprenörskap i skolan genom aktiviteter, spel och kortare texter. Materialet är tänkt att kunna användas på gymnasiet i ämnet entreprenörskap, men även i andra ämnen där elever arbetar tillsammans i kreativa processer eller i någon typ av projektform, till exempel gymnasiearbetet. På www.arbetslivskoll.se går det att hitta mer och uppdaterad information. Där kan du också läsa mer om Arenagruppen och de fackförbund som finansierar denna skrift.

Om lärarhandledningen

I den här lärarhandledningen finns kommentarer till övningarna, exempel på diskussionsfrågor, kopplingsunderlag samt exempel på kopplingar till aktuella delar i kursplanen. Om du har synpunkter på innehållet i materialet eller om du har frågor, hör gärna av dig till Arena skolinformation.

Koppling till GY 11

Innehållet i *Entreprenörskap – en praktisk handbok* består till övervägande del av övningar och aktiviteter som behandlar olika aspekter av begreppet entreprenörskap. Materialet ska ses som ett komplement i arbetet med ämnet entreprenörskap. Men eftersom aktiviteterna i materialet är förhållandevis öppna och utgår från elevernas idéer, kreativitet, förmågan att arbeta med andra, är materialet även användbart i en mängd andra ämnen. Här nedan presenteras ett förslag på hur texter och aktiviteter kan kopplas till ämnet Entreprenörskap.

Ämnet Entreprenörskap, 100 p

Ett urval av ämnets syfte, det centrala innehållet och kunskapskrav som berörs av aktiviteter i materialet.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet entreprenörskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i metoder för att driva projekt, dvs. hur man sätter igång, utformar och genomför målinriktade processer. Den ska också leda till att eleverna utvecklar förståelse av entreprenörskapets betydelse för samhällsutvecklingen.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar tilltro till sina personliga resurser samt stimulera deras kreativitet och lust att anta utmaningar och ta ansvar för att omsätta idéer i praktisk verksamhet.

... Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål inom ett sammanhang.

... I samband med arbetsprocessen ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta målinriktat, lösa problem, ta eget ansvar och samarbeta med andra. Eleverna ska även ges möjlighet att reflektera över sina erfarenheter för att dra lärdom av dem.

Centralt innehåll	Aktiviteter i Entreprenörskap – en praktisk handbok
Idéutvecklingsprocesser: hur man skapar, värderar, förverkligar, vidareutvecklar eller överger idéer inom projektets verksamhetsområde.	<ul style="list-style-type: none">• Kreativitet – släpp loss dina tankar• Idéfabriken• Idéverkstaden Post-it-orama
Grundläggande projektmetodik: hur man formulerar mål, planerar, organiserar och fördelar ansvar, genomför, presenterar och utvärderar ett projekt. I samband med det behandlas hur man identifierar, skapar och samverkar i nätverk.	<ul style="list-style-type: none">• Undersök ett projekt• Planera projektet
Grundläggande mötesteknik och dokumentation.	<ul style="list-style-type: none">• Gruppens välmående – rundor• Möten och diskussioner – hur gör man?
Ledarskap och grupprocesser. I samband med det behandlas problemlösning.	<ul style="list-style-type: none">• Vem är du i projektet?• Konfliktlösning i grupp• Ett kaotiskt möte
Presentationsteknik anpassad till syfte, mottagare och situation.	<ul style="list-style-type: none">• Att presentera sina idéer

Kunskapskrav Betyget E

• Eleven redogör översiktligt, med hjälp av några exempel, för vad entreprenörskapet innebär för individer, organisationer, företag och samhällen. Dessutom diskuterar eleven översiktligt sambandet mellan entreprenörskap och samhällsutveckling.

• Eleven upprättar i samråd med handledare en enkel projektplan. Eleven tar ansvar för och genomför i samråd med handledare projektet på ett tillfredsställande sätt enligt planen. I arbetet följer eleven med viss säkerhet rutiner för projektets administration, dokumentation, kommunikation och samarbeten. Dessutom identifierar och löser eleven i samråd med handledare problem som uppstår i projektet. Eleven för enkla resonemang om hur en grupprocess fungerar och vilken betydelse ledarskapet har för gruppens arbetsprocess. Vidare redogör eleven översiktligt för vilken betydelse nätverk har inom olika projekt.

Vad handlar entreprenörskap om? s. 3

Vad innebär det att vara entreprenöriell? Diskutera begreppet och elevernas förkunskaper och tankar kring vad det handlar om. Handlar det bara om företagande och att blir rik eller finns det andra tankar kring begreppet entreprenörskap? Vår förhoppning med *Entreprenörskap – en praktisk handbok* är att bidra till att vidga synen på vad entreprenörskap är; att det handlar om ett förhållningssätt till det arbete man utför – oavsett om man är företagare eller anställd.

Några frågor att diskutera för att inventera förkunskaper och åsikter kring entreprenörskap:

- Vad tänker du på när du hör ordet entreprenör/entreprenörskap? Går det att göra en lista på positiva/negativa saker som faller inom begreppet?
- Hur är en typisk entreprenör, enligt dig?
- Handlar entreprenörskap bara om att tjäna pengar och göra affärer?
- Varför tror du att det talas så mycket om entreprenörskap i medierna i dag?

Intraprenörskap – entreprenör på arbetsplatsen

I det här sammanhanget kan det vara intressant att diskutera ett begrepp som man ibland pratar om inom arbetslivet och i offentlig förvaltning, och det är begreppet *intraprenad* eller *intraprenörskap*. En definition lyder: ”En person som verkar som förnyare av affärsverksamheten inom ett större företag eller av en offentlig förvaltning. En del intraprenörer stannar inom den stora organisationen som ledare för affärsutvecklingsprojekt, andra ”avknoppas” och startar egna företag, ofta med den tidigare arbetsgivaren som kund.” Texten ”Idén som förändrade Lenas liv” på s. 21 i häftet är ett exempel på hur intraprenad kan fungera på en arbetsplats. Läs gärna den och diskutera.

Läs någon av artiklarna och diskutera:

www.entreprenor24.se/nyheter/27621-ar-du-intraprenoren-pa-jobbet/
www.internetworld.idg.se/2.1006/1.191465/intraprenoren--den-bortglomda-hjalten
www.socialinnovation.se/sv/social-intraprenor-hojer-aldres-livskvalite/

- Vilken är den största skillnaden mellan en intraprenör och en entreprenör?
- Vad krävs i en organisation eller ett företag för att uppmuntra och bidra till att utveckla intraprenörer?
- Varför tror du att begreppet intraprenör inte är lika känt och omskrivet som entreprenör?

Skräpet byggde företaget s. 6

Läs mer på nätet:

På Fairenterprise hemsida kan ni läsa mer om Björn Söderberg, hans tankar kring socialt entreprenörskap och det arbete han gör i Nepal. www.fairenterprise.net

Arbeta med Antijantelagen s. 7

Antijantelagen är en motvikt mot den mer kända Jantelagen. Det är intressant att fördjupa sig mer i innehållet och försöka koppla den till elevernas vardag.

1. Skriv ut Antijantelagen (kopieringsunderlaget på s. 4) eller använd texten i häftet, och gå igenom innehållet i den tillsammans med eleverna.
2. Ge eleverna i uppgift att under en dag eller en vecka fylla i saker de gör eller funderingar de har som kan kopplas till någon av punkterna i Antijantelagen.
 - a) De väljer en händelse och gör en kort beskrivning av den. b) Visar vilken punkt i Antijantelagen händelsen kan kopplas till. Till exempel: a) I tisdags när vi skulle diskutera laguppställningen till nästa match blev jag förbannad på tränaren. Då ställde jag mig upp och argumenterade för min åsikt. Det har jag aldrig vågat göra tidigare. Många lyssnade på mig och det kändes skönt att få säga ifrån. b) Jag kopplar det till punkt tre och kanske även den sista punkten.
3. Sammanfatta övningen genom att låta eleverna diskutera och jämföra sina berättelser i mindre grupper. Avsluta med en gemensam diskussion kring budskapet i Antijantelagen och hur det kan vara till hjälp i olika situationer.

- 1. Du ska tro att du är något.**
- 2. Du ska tro att du är lika god som alla andra och alla andra lika goda som du.**
- 3. Du ska tro att du är lika klok som andra, ibland klokare.**
- 4. Du ska veta att du är lika bra som andra. Om du vet att du gör ditt bästa kan du uppskatta dem som är bättre.**
- 5. Ibland vet du mer än andra.**
- 6. Du är inte förmer än andra, men du är enastående precis som alla andra.**
- 7. Du duger till mycket.**
- 8. Skratta åt dig själv och din värld, det gör dig fri.**
- 9. Du ska tro att många bryr sig om dig.**
- 10. Du ska tro att du kan lära andra en hel del, och lära dig av dem.**

1. DINA IDÉER OCH DITT ENGAGEMANG

Kreativitet – släpp loss dina tankar s. 10

Syfte

Syftet med aktiviteterna är att utsätta eleverna för några övningar där de får möjlighet att träna och utveckla sin kreativitet. Aktiviteterna är också ett sätt att utmana elevernas förutfattade meningar om kreativitet och bidra till en diskussion kring hur mentala spärrar hindrar oss att vara kreativa.

Kommentarer

Skriv ut och använd kopieringsunderlagen på s. 5, 6 och 7, de underlättar och gör övningarna tydligare. Aktiviteterna lämpar sig väl att använda i samband med att man ska starta upp ett projekt eller när man har kört fast i ett projektarbete.

Frågor att diskutera

- Ge exempel på något hos dig själv eller i en grupp som
 - bidrar till att öka kreativiteten,
 - hindrar och motverkar en kreativ process.
- Vad innebär det att vara kreativ enligt dig?
- Vilka fördelar finns det med att vara kreativ när man ska arbeta tillsammans i ett projekt med andra?
- Hur kan en enskild person bidra ett kreativt arbetssätt i en grupp?
- Ge exempel på några generella riktlinjer man kan sätta upp i en grupp för att bidra till ett kreativt arbetsklimat?
- En del tycker att det är svårt att vara kreativ, varför är det så tror du?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar tilltro till sina personliga resurser samt stimulera deras kreativitet och lust att anta utmaningar och ta ansvar för att omsätta idéer i praktisk verksamhet.

Centralt innehåll: Idéutvecklingsprocesser: hur man skapar, värderar, förverkligar, vidareutvecklar eller överger idéer inom projektets verksamhetsområde.

Problemstafetten

Här följer en variant på övningen "Så här skulle jag vilja att det såg ut" som finns på s. 12 i häftet. Den här aktiviteten bygger på att eleverna jobbar i grupp och gör en "skrivstafett" där alla besvarar en fråga i taget, skickar vidare till nästa som skriver fråga 2 osv. Det handlar om att tillsammans diskutera problem och hur dessa kan lösas.

Gör så här

Övningen görs bäst med fyra personer i varje grupp.

Material: Penna, alla i gruppen har en frågemall att skriva på (se s. 6)

1. Skriv ner ett PROBLEM som du tycker borde lösas. 4–5 minuter.
Vik ihop, skicka lappen vidare till nästa person.
2. Läs problemet på den lapp du har fått. Skriv nu en tänkbar LÖSNING på det problem som står på din lapp. 4–5 minuter.
Vik ihop, skicka vidare.
3. Läs problemet och lösningen på den lapp du har fått. Skriv nu en HINDER som du ser för att ovanstående lösning kan ha för att lösa problemet. 4–5 minuter.
Vik ihop, skicka vidare.
4. Läs problemet, lösningen och hindret på den lapp du har fått. Skriv nu en MÖJLIGHET som du ser kan överbygga hindren för att lösa problemet. 4–5 minuter.
Vik ihop, skicka vidare.
5. Läs igenom hur problemet, lösningen, hindren och möjligheterna beskrivs på lappen. Gör en bedömning, vad var bra, vad funkade mindre bra. Skriv ner vad du kommer fram till.
6. Avsluta med att läsa upp texterna på lapparna. Jämföra och diskutera resultatet. Vad funkade bra, vad funkade inte så bra? Hur kan tankarna från den här övningen användas?

ETT PROBLEM

EN LÖSNING

ETT HINDER

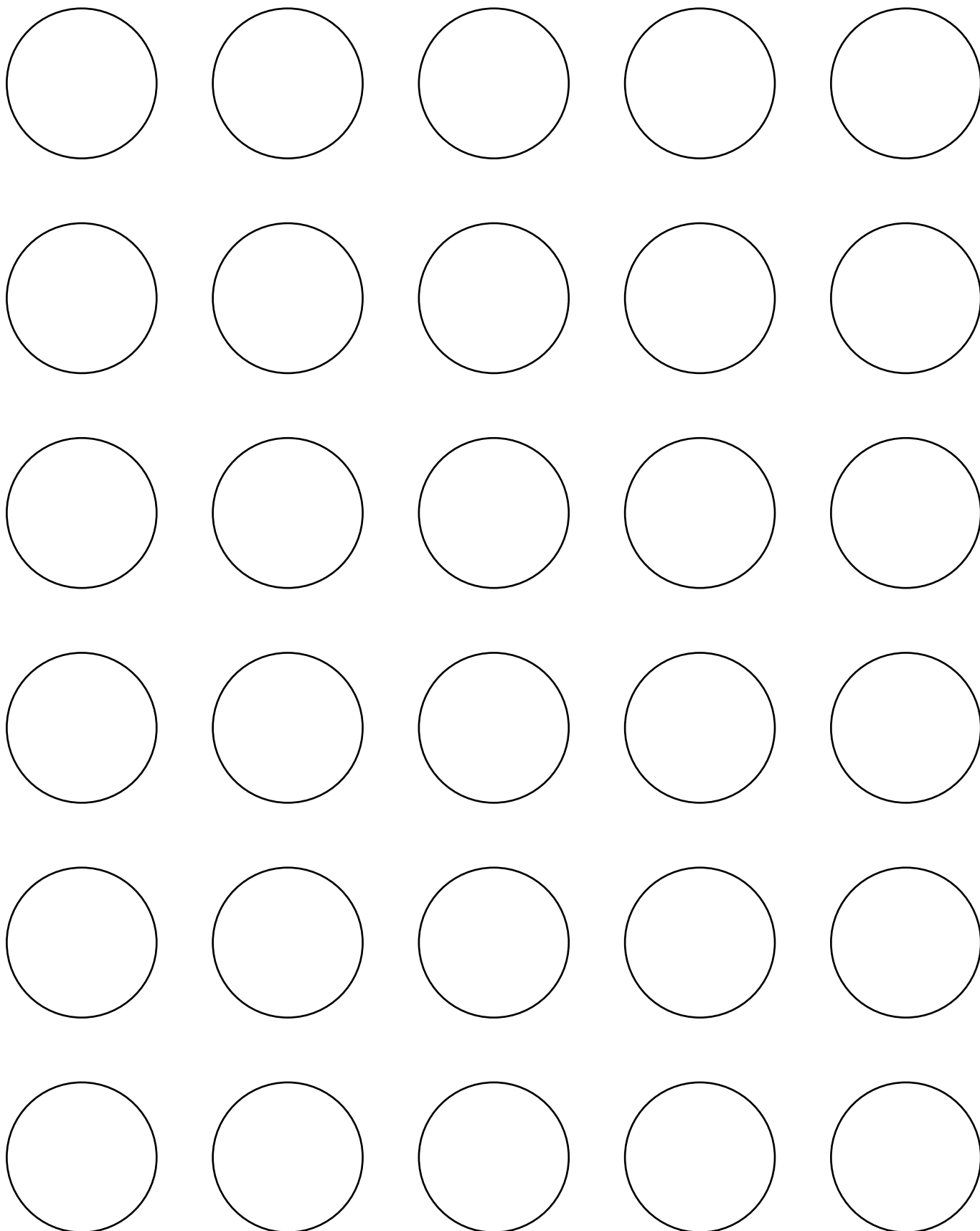
EN MÖJLIGHET

VAD VAR BRA?

CIRKLARNA

1. Använd cirkelarna och rita så många olika saker du kan på 3 minuter. Släpp loss din kreativitet och låt idéerna flöda fritt. Tänk inte så mycket, rita det som dyker upp i huvudet. Målet är att göra så många bilder som möjligt! Släpp spärrarna. Klara, färdiga, gå.

2. Titta på bilderna och diskutera i gruppen. Vad har ni hittat för olika motiv och lösningar? Hur tänkte du när du började? Vad var det som hindrade dig när du ritade?

Skriv ner minst tio nya användningsområden för de här sakerna.

SUGRÖR

PINGSBOLL

TÄNDSTICKOR

MJÖLKPAKET

Ta en kort promenad på omkring 20 minuter i din omgivning, under din promenad ska du välja ut några vardagssaker och hitta nya kreativa lösningar på hur de kan användas på andra sätt.

SAKER LÄNGS DIN VÄG**1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

_____**IDÉER TILL NYA ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN****1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

_____**1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

_____**1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

_____**1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

_____**1.** _____

_____**2.** _____

_____**3.** _____

_____**4.** _____

_____**5.** _____

Idéfabriken s. 14–15

Syfte

Syftet med den här aktiviteten är att på ett annorlunda sätt tillsammans med andra utveckla förmågan att generera idéer och träna sin kreativitet. Spelet gör det möjligt för eleverna att arbeta med metoder och knep för att utmana och utveckla sitt sätt att tänka och se på möjligheter.

Kommentarer

Spelet handlar om att utveckla idéer, sortera och prioritera bland idéer. Spelet genomförs i grupper om 4–6 personer. Förbered spelet genom att antingen skriva lappar med de olika alternativen eller ha en tärning till hands. Gå gärna igenom spelet och vad det går ut på innan de sätter igång. Påpeka för eleverna att det är viktigt att de håller sig inom de olika kategorierna – de fungerar som ramar för idégenereringen och det är dessa som ger spelet dess karaktär. Använd häftet eller skriv ut kopieringsunderlaget i på s. 11 till eleverna.

Frågor att diskutera

- Hur fungerade spelet?
- Var det några områden som var svårare än andra att komma på idéer inom? Ge några exempel.
- Vilka inriktningar var lätta att komma på idéer kring? Vilka var svåra?
- Vad är det som skiljer en bra idé från en mindre bra idé? Ge några exempel.
- Vem eller vad är det egentligen som avgör vilka idéer som är bättre än andra?
- Vad kan du göra för att bli bättre på att ta tillvara på din förmåga att kläcka och utveckla idéer?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar tilltro till sina personliga resurser samt stimulera deras kreativitet och lust att anta utmaningar och ta ansvar för att omsätta idéer i praktisk verksamhet.

Centralt innehåll: Idéutvecklingsprocesser: hur man skapar, värderar, förverkligar, vidareutvecklar eller överger idéer inom projektets verksamhetsområde.

Idéverkstaden Post-it-orama s. 16–17

Syfte

Syftet med den här aktiviteten är att ge en metod för att vidareutveckla idéer och kreativiteten i en projektgrupp. Aktiviteten gör det möjligt för eleverna att arbeta med en konkret metod för att sortera och strukturera idéarbetet i en grupp. Aktiviteten bidrar till att förbättra elevers och projektgruppens idéutvecklingsprocess.

Kommentarer

Att använda Post-it-orama som en metod är ett effektivt sätt att utveckla, sortera och diskutera idéer och förslag i en projektgrupp. Själva post-it-lapparna är ett enkelt sätt att konkretisera och synliggöra projektdeltagarnas olika tankar och idéer. Aktiviteten passar bra att lägga in i början av ett projekt när det är viktigt att diskutera, argumentera och sortera bland idéer och förslag. Metoden kan även användas då en projektgrupp har kört fast och behöver komma vidare genom att söka nya vägar på problem man har fastnat i.

Frågor att diskutera

- Vad var svårast med den här aktiviteten?
- På vilket sätt sorterade gruppen de olika lapparna?
- Kom det upp några nya idéer och förslag som ni inte hade tänkt er innan?
- Vilka fördelar finns det med att använda post-it-lappar för att arbeta med och utveckla idéer?
- Hur kan ni arbeta vidare med de idéer och förslag som kommit fram i aktiviteten? Ge några konkreta förslag.

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar tilltro till sina personliga resurser samt stimulera deras kreativitet och lust att anta utmaningar och ta ansvar för att omsätta idéer i praktisk verksamhet.

Centralt innehåll: Idéutvecklingsprocesser: hur man skapar, värderar, förverkligar, vidareutvecklar eller överger idéer inom projektets verksamhetsområde.

Att presentera sina idéer s. 18–20

Syfte

Den här aktiviteten syftar till att identifiera och diskutera förutsättningarna för en bra presentation. Den ger också konkreta tips och förslag för att utveckla och förbättra enskilda presentationer och presentationer i grupp. Genom aktiviteten utvecklar eleverna sin förmåga att presentera en projekttidé eller ett projekt.

Kommentarer

Många människor tycker att det är obehagligt och nervöst att prata inför andra. Det upplevs av många som en känslig situation eftersom man utsätter sig för andras bedömning och kritiska blickar. I det sammanhanget är det viktigt att arbeta tillsammans med eleverna för att skapa en tryggt och tillåtande arbetsklimat. Den här aktiviteten är ett praktiskt och enkelt sätt att arbeta med att förbättra en projektgrupps presentationer. Det bästa sättet att bli bra på att hålla muntliga framställningar och presentationer är att träna och testa. Uppmana eleverna att testa på varandra många gånger. Var noga med att eleverna bidrar med konstruktiva kommentarer där det handlar om att hjälpas åt för att skapa ett tillåtande arbetsklimat.

Frågor att diskutera

- Vad ska man tänka på för att en presentation ska bli bra? Gör en lista på saker som är viktigast för att lyckas med en presentation.
- Vad ska man undvika? Gör en lista på saker som man ska undvika när man gör en presentation.
- Många människor blir nervösa och osäkra när det ska prata inför många människor. Vad kan det bero på? Vad kan man göra för att bli säkrare och tryggare som talare? Ge några exempel.
- Vad finns det för alternativ till att använda PowerPoint när man ska presentera något? Tänk kreativt.

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Med utgångspunkt i elevernas idéer och arbetsprocess ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar både teoretiska och praktiska kunskaper.

Centralt innehåll: Presentationsteknik anpassad till syfte, mottagare och situation.

2. ATT ARBETA MED ANDRA

Gruppens välmående – rundor s. 24

Syfte

Syftet med den här metoden är att stärka tryggheten och välbefinnandet i gruppen. Genom att arbeta med metoden synliggörs de processer som styr arbetet i en grupp. Målsättningen är att metoden bidrar till ett bättre mötesklimat och att mötesdeltagare blir bättre på att uttrycka sig i gruppen.

Kommentarer

För att få ett bra arbetsklimat i en grupp krävs det att deltagarna känner sig trygga med sig själva och de övriga i gruppen. Att arbeta med ”rundor” är ett sätt att bidra till en ökad välbefinnande och trygghet, vilket i sin tur skapar förutsättningar för ett bättre mötesklimat. Uppmana eleverna att använda rundor som ett fast inslag i projektgruppens mötesprotokoll.

Frågor att diskutera

- Vad är ett bra mötesklimat? Ge exempel på sådant som bidrar till att mötesdeltagare känner sig trygga och vågar göra sin röst hörd i ett möte.
- Ge exempel på sådant som skapar ett osäkert och otryggt mötesklimat. Vad kan en enskild mötesdeltagare göra för att bidra till ett bättre mötesklimat? Vad kan gruppen tillsammans bidra med?
- På vilket sätt är rundor ett sätt att skapa mer trygghet och bättre stämning på ett möte?
- Vad krävs för att ett möte ska vara både effektivt och tryggt för alla mötesdeltagare?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål inom ett sammanhang.

Centralt innehåll: Grundläggande mötesteknik och dokumentation

Möten och diskussioner – hur gör man? s. 25

Syfte

Syftet med aktiviteten är att bli bättre på att hålla möten och genomföra konstruktiva diskussioner. Genom konkreta metoder får eleverna verktyg för att förbättra och utveckla gruppens möten och diskussioner. Syftet är också att träna på att ta ansvar för att skapa ett gott diskussionsklimat.

Kommentarer

Att genomföra effektiva och bra möten är ofta mycket svårare än vad många tror. Det är lätt hänt att det spårar ur och att mötesdeltagare upplever osäkerhet och missnöje. Därför är det viktigt att eleverna får möjlighet att diskutera vad som gör ett bra möte och hur man på olika sätt kan bidra till det. Den här aktiviteten passar bra att lägga in i början av ett projekt, då det är betydelsefullt att skapa gemensamma riktlinjer och ett bra mötesklimat i gruppen. Det kan också vara en bra övning när arbetet i en grupp har kört fast och samarbetet mellan gruppdeltagare har blivit lidande.

Frågor att diskutera

- Varför är det viktigt att ha tydliga regler för ett möte?
- Vilka är de största hindren för ett bra mötesklimat?
- Ge exempel saker som leder till att ett möte eller en diskussion urartar i tjafs och dålig stämning.
- Vad kan gruppen göra för att förhindra att ett möte urartar?
- Vad kan en enskild gruppdeltagare göra för att bidra till ett bra mötesklimat?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål inom ett sammanhang.

Centralt innehåll: Grundläggande mötesteknik och dokumentation.

Vem är du i projektet? s. 28–30

Syfte

Syftet med det här ”testet” är att på ett annorlunda sätt identifiera olika roller i projektgruppen. Aktiviteten gör det möjligt för elever att diskutera olika roller i gruppen och hur dessa påverkar arbetsklimatet i en grupp. Syftet är att väcka diskussion kring rollerna i gruppen och skapa ett öppet och konstruktivt klimat i gruppen.

Kommentarer

Det här är ett förenklat test där eleverna genom att besvara några påståenden kan ringa in ett antal egenskaper som representeras av olika roller i en grupp. Testet i häftet är en förenklad version av den så kallade Disc-teorin, en analysmetod som är en utveckling av den amerikanska psykologen William Moulton Marstons forskning.

Det är viktigt att påpeka att testet är ett teoretiskt sätt att skapa diskussion kring olika roller i gruppen, inte att stämpla eller sortera människor i olika fack. Modellen visar på fyra teoretiska roller – människors beteenden i verkligheten är betydligt mer komplexa. Vi är föränderliga individer som utvecklas vilket gör att vi kan passa in i flera olika roller beroende på sammanhang och omständigheter. Det kan vara intressant att göra testet i början av ett projektarbete, då det är betydelsefullt att skapa gemensamma riktlinjer och ett bra mötesklimat i gruppen.

Använd kopieringsunderlaget på s. 15.

Frågor att diskutera

- På vilket sätt kan en diskussion om olika roller förbättra arbetsklimatet i en grupp?
- Vad kan det finnas för problem med att sortera upp gruppdeltagare i olika roller?
- Finns det andra typer av roller i en grupp? Vilka är de? På vilket sätt kan de påverka arbetet i en grupp?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål inom ett sammanhang.

Centralt innehåll: Ledarskap och grupprocesser. I samband med det behandlas problemlösning.

Konfliktlösning i grupp s. 31–33

Syfte

Syftet är att gruppdeltagare ska bli bättre på att handskas och lösa konflikter i en grupp. Genom att göra övningen får eleverna använda konkreta metoder för att identifiera, diskutera och lösa konflikter i en projektgrupp.

Kommentarer

Det är inte ovanligt med konflikter när människor ska arbeta tillsammans och lösa en uppgift eller genomföra ett projekt. Konflikter kan ha en mängd olika orsaker och det är betydligt svårare att handskas med dem i praktiken än i teorin. Men den här aktiviteten ger eleverna möjlighet att tillsammans diskutera och ta fram konkreta metoder för att förebygga konflikter. Genom träna på att hantera konflikter innan de uppstår kan en grupp vända en situation från konflikt till något positivt. Aktiviteten fungerar bra att göra i början av ett projekt, då det är betydelsefullt att skapa gemensamma riktlinjer och ett bra mötesklimat i gruppen. Eller när en projektgrupp måste ta större ansvar för att lösa konflikter i gruppen.

Frågor att diskutera

- Ge exempel på någon konflikt som du upplevt i en grupp.
- När är det vanligast att konflikter uppstår i en grupp? I början av ett samarbete? När man ska ta viktiga beslut?
- Varför är det bra att tidigt prata om konflikter i en grupp.
- Vilket av de beskrivna dilemmatexterna är a) allvarligast? b) svårast att lösa? c) vanligast?
- Konflikter uppstår för eller senare i de allra flesta projektgrupper;
a) vad kan gruppen göra tillsammans för att minska den risken, b) vad kan en enskild gruppdeltagare göra?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål inom ett sammanhang.

Centralt innehåll: Ledarskap och grupprocesser. I samband med det behandlas problemlösning.

VEM ÄR DU I PROJEKTET?

Svara på följande frågor genom att sätta ett kryss i den ruta som stämmer bäst.

1. Höller inte med 2. Höller med till viss del. 3. Höller helt med.

PÅDRIVARE

- 1 2 3 Jag är målinriktad och vill gärna att min vilja går igenom.
- 1 2 3 Resultatet är mycket viktigt för mig.
- 1 2 3 Hellre snabba effektiva beslut än långa diskussioner.
- 1 2 3 Jag gillar rak och tydlig kommunikation. Säg vad du menar.
- 1 2 3 Jag blir mycket irriterad när det inte händer något.
- 1 2 3 Jag ogillar att ta order från andra.
- 1 2 3 Om vi inte uppnår de mål vi satt upp blir jag mycket irriterad.

INSPIRATÖR

- 1 2 3 Jag är spontan och gillar beslut som känns rätt.
- 1 2 3 Jag drivs av engagemang och ett brinnande intresse.
- 1 2 3 Jag kan vara flexibel och kan gå med på andras förslag bara det känns rätt.
- 1 2 3 Jag berömmar gärna andra när jag tycker det har gjort något bra.
- 1 2 3 Jag ser ofta positivt på saker även när det går lite trögt.
- 1 2 3 Jag har inga problem med att ta order från andra bara jag inte blir utnyttjad.
- 1 2 3 Jag blir ofta irriterad på diskussioner om småsaker.

LYSSNARE

- 1 2 3 Jag är ganska lugn och gillar att tänka efter innan jag tar beslut.
- 1 2 3 Jag tycker det är viktigt att alla i gruppen får vara med och säga sitt.
- 1 2 3 Jag brukar inte hetsa upp mig i onödan.
- 1 2 3 Jag ställer gärna upp på mina kamrater och brukar inte bryta mina löften.
- 1 2 3 Jag tycker det är onödigt att ta för snabba ogenomtänkta beslut.
- 1 2 3 Jag blir irriterad när vi inte hinner klart med det vi har bestämt.
- 1 2 3 Jag tycker inte om när folk inte tar sig tid att lyssna på mig och andra i gruppen.

DEN ORDNINGSAMME

- 1 2 3 Jag gillar när det är ordning och reda i projektet.
- 1 2 3 Tydliga regler för vad som gäller är viktigt för mig.
- 1 2 3 Jag tar gärna beslut bara vi har tydliga riktlinjer för hur vi ska gå vidare.
- 1 2 3 Det är viktigt att diskutera och komma överens om detaljerna.
- 1 2 3 Jag blir irriterad på "flummiga" resonemang och idéer.
- 1 2 3 Jag tycker inte man ska blanda in för mycket känslor i ett projekt.
- 1 2 3 Jag blir irriterad om vi inte har en tydlig plan på vad vi ska göra i projektet.

Diskutera resultatet i gruppen med hjälp av frågorna på s. 30 i häftet.

Ett kaotiskt möte s. 34–35

Syfte

Syftet med det här rollspelet är att på ett annorlunda sätt testa olika roller och scenarion som leder till ett misslyckat möte. Det handlar om att sätta fokus på de processer som påverkar och styr en mötessituation. Genom rollspelet synliggörs betydelsen av ett bra mötesklimat. Syftet är också att ha roligt och spela olika roller tillsammans med andra.

Kommentarer

Rollspelet går ut på att tillsammans med 5–6 personer spela upp ett misslyckat möte. Dela upp klassen i mindre grupper och förbered spelet genom att skriva ut och klippa ut lapparna för de olika åsikterna och egenskaperna (kopieringsunderlag s. 17). Förbered eleverna på att rollspelet kräver att de går in i sina roller och de tar ut svängarna under spelet gång. Låt eleverna dra en "åsiktslapp" och en "egenskapslapp". Utse gärna en ordförande och en protokollförare. En rolig variant är att spela rollspelet utan eleverna känner till de andra deltagarnas åsikter och egenskaper. Låt inte mötet ta mer än den utsatta tiden, tio minuter. Om det fungerar det bra och rollspelet skapar mycket energi kan man med fördel blanda lapparna och spela flera gånger. Avsluta rollspelet genom att diskutera vad som hände under spelet. Underskatta inte den avslutande diskussionen, det är där som de intressanta tankarna och åsikterna kommer fram.

Frågor att diskutera

- Vilket var svårast, att få fram sin åsikt eller att visa sin egenskap?
- På vilket sätt kan den här typen av rollspel vara bra för att diskutera mötesteknik?
- Finns det någon av "egenskaperna" i spelet som är mer vanlig än andra? Vilken? På vilket sätt kan den egenskapen gynna eller skapa problem under ett möte?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: I samband med arbetsprocessen ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta målinriktat, lösa problem, ta eget ansvar och samarbeta med andra. Eleverna ska även ges möjlighet att reflektera över sina erfarenheter för att dra lärdom av dem.

Centralt innehåll: Ledarskap och gruppprocesser. I samband med det behandlas problemlösning.

Åsikter

**PENGARNA SKA GÅ TILL
EN SKATEBOARDRAMP.**

**PENGARNA SKA GÅ TILL ATT RUSTA
UPP DEN SUNKIGA KAFETERIAN.**

**PENGARNA SKA GÅ TILL INKÖP
AV NYA BASKETBOLLAR.**

**PENGARNA SKA GÅ TILL EN
KLASSRESA FÖR TREORNA.**

JAG BRYR MIG INTE.

**PENGARNA SKA GÅ TILL ATT
KÖPA IN NYA DATORER.**

**PENGARNA SKA GÅ
TILL ATT RUSTA UPP
BIBLIOTEKET.**

**PENGARNA SKA GÅ TILL EN
AKTIVITETSDAG FÖR ALLA
ELEVER PÅ SKOLAN.**

Egenskaper

**JAG LYSSNAR INTE NÄR
NÅGON ANNAN PRATAR.**

**JAG TAR KRITIK SOM EN
PERSONLIG FÖROLÄMPNING.**

**JAG AVBRYTER DE SOM PRATAR
FÖR ATT FÅ SÄGA MITT.**

**JAG FÖRSÖKER FÅ SLUT PÅ
MÖTET SÅ SNABBT SOM
MÖJLIGT GENOM ATT KÖRA
ÖVER ANDRA.**

**JAG TYCKER ATT DET DE ANDRA
SÄGER ÄR OINTRESSANT.**

**JAG ÄNDRAR ÅSIKT HELA TIDEN,
OCH KAN INTE BESTÄMMA MIG
FÖR VAD JAG TYCKER.**

**JAG VILL HELLRE PRATA OM ANNAT
ÄN DET MÖTET HANDLAR OM.**

**JAG ÄR ÖVERTYGAD OM ATT
INGEN LYSSNAR PÅ MIG.**

3. STÖD ATT FÖRVERKLIGA PROJEKT

Undersök ett projekt s. 40

Syfte

Att söka efter och undersöka intressanta projekt.

Att orientera sig i olika typer av projekt.

Att få en uppfattning om hur ett verkligt projekt kan se ut.

Att få inspiration och drivkraft att själv sätta igång med eget projekt.

Kommentarer

Det kan vara värt att tänka brett i sökandet efter olika projekt, ett projekt kan se väldigt olika ut – allt ifrån företagsidéer, föreningsaktiviteter till större engagemang. Utgå från elevernas intresse och låt sökande inrikta sig till verksamheter som verkar spännande. Övningen används i den fas då eleverna ska hitta och bestämma inriktningen på ett eget projekt.

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Undervisningen i ämnet entreprenörskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i metoder för att driva projekt, dvs. hur man sätter igång, utformar och genomför målinriktade processer.

Centralt innehåll: Grundläggande projektmetodik: hur man formulerar mål, planerar, organiserar och fördelar ansvar, genomför, presenterar och utvärderar ett projekt. I samband med det behandlas hur man identifierar, skapar och samverkar i nätverk.

Planera projektet s. 41–45

Syfte

Att ge en översiktlig bild över hur ett projekt kan planeras från start till mål.

Att ge konkreta tips och förslag som kan användas i arbetsprocessen.

Att tydliggöra betydelsen av planering och organisation för att lyckas i ett projekt.

Kommentarer

Texten sammanfattar på ett översiktligt sätt grunddragen i hur ett projekt kan planeras och hur en projektplan kan formuleras. Skriv ut och använd kopieringsunderlagen kopieringsunderlagen på s. 19, 20, 21, 22 och använd dem i arbetet med att konkretisera de olika stegen i projektet. Utgå gärna från kopieringsunderlagen och låt eleverna göra egna digitala dokument som de kan arbeta med under projektets gång.

Frågor att diskutera

- Vad är viktigt att tänka på när man ska formulera mål för ett projekt?
- Varför är planeringen så viktigt för att ett projekt ska bli framgångsrikt?
- Hur organiserar ni ert projekt? Hur tänker ni när det handlar om att dela upp arbetsuppgifter inom gruppen?
- Varför är det viktigt att tydligt utse vem som ansvarar för vad under ett projekt? Hur kan man göra för att få alla gruppmedlemmar att verkligen ta ansvar för sin uppgift? Diskutera i gruppen och ta fram gemensamma riktlinjer som gäller för er.
- Att skapa ett nätverk kring projektet är viktigt för att få hjälp och stöd att driva projektet. Vilka skulle kunna ingå nätverket till ert projekt? Vad kan ni göra för att skapa och upprätthålla ett bra nätverk till projektet?
- Varför är det viktigt att utvärdera projektet? Vilka lärdomar tar ni med er från projektet?

Koppling till GY 11 – Entreprenörskap

Ämnets syfte: Undervisningen i ämnet entreprenörskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i metoder för att driva projekt, dvs. hur man sätter igång, utformar och genomför målinriktade processer.

Centralt innehåll: Grundläggande projektmetodik: hur man formulerar mål, planerar, organiserar och fördelar ansvar, genomför, presenterar och utvärderar ett projekt. I samband med det behandlas hur man identifierar, skapar och samverkar i nätverk.

PROJEKTNAMN

BAKGRUND *Varför ska projektet genomföras?*

MÅLGRUPP *Vilken grupp vänder sig projektet till?*

SYFTE *Vilken förändring på lång sikt strävar projektet till?*

PROJEKTMÅL *Mätbara mål som projektet ska uppnå.*

GENOMFÖRANDEPLAN *Hur ska projektet genomföras, vad behövs?*

RISKANALYS

Risker

Åtgärder för att motverka risker

PROJEKTNAMN

RESULTAT - KVANTITATIVA MÅL

Hur kan projektets genomförande mätas? Vilka har deltagit? Vad har projektet resulterat i?

RESULTAT - KVALITATIVA MÅL

Vilka upplevelser eller vilken nytta har projektet bidragit till?

SAMMANFATTNING

Lärdomar av projektet. Vilka saker kommer ni att ta med till nästa projekt? Vilka delar kan förbättras till nästa projekt?
